

NÉPÜNK

Director și Șefredactor: Wasserstrom Sándor

REVISTA EVREIASCĂ

Redactor responsabil: Leitner Zoltán

A sajtószabadság — ne legyen az izgatás szabadsága

Néhány nappal ezelőtt gyors kormányváltáson ment keresztül az ország. Őle négyé G. H. Tatarescut nevezte ki az ország miniszterelnökévé, aki már egy ízben négy esztendőn keresztül töltötte be ezt a legmagasabb tisztséget, amit polgárember egy államban elérhet. Tatarescu miniszterelnök annakidején nem vonult vissza a politikai élettől, hanem évekig Párisban képviselte a román államot hatalmas képességeivel és rátermettségével. Láta a nyugati demokráciák életét egészen közelről és bizonyára azt is közvetlen közelről konstataulta hogy mennyire küzdöttek a békéért a franciák és angolok és mennyire nem ók a hibásak abban, hogy ma harcok folynak a nyugati fronton.

Az olaszok kormányváltásukat „ör-ségváltásnak” nevezték és ez az elnevezés igen találó nálunk is. Călinescu miniszterelnök hősi halála után rövid átmenet volt, amíg most végre újra rutinos, kormányzásra képes és képzett nagy tehetség áll a kormányrud mellé, hogy ebben a mai zűrzavaros és viharos időben, — amelyet az európai horizont mutat, — nyugalmas vízeken tartsa Románia országhajóját.

Kedden este kormányprogramot adott Tatarescu miniszterelnök a rádió mikrofonja előtt és ebben a beszédben felsorakoztatta mindazokat a nehézségeket, amelyek ma a kormányzással járnak. Beszélt a miniszterelnök az ország katonai előkészületeiről, szólt arról, hogy a bevonultak hozzátartozói segítségben fognak részesülni és tüztával is ellátják őket. A legszigorubb ellenőrzést fogják bevezetni a költészetek körül, amelyet az egyes tartományi központok és kommunálisok állítanak össze. Végül az ellenőrzéssel kapcsolatosan a legszigorubb takarékossgát is keresztülvizsik minden vonalon.

Ami a miniszterelnöki programban a legérdekesebb volt, az a kitétel, hogy az objektív kritika szabaddátételét is biztosítani fogja az új kormány. Szó szerint ezt mondotta: „a mai nappal új utasításokat adunk a cenzúrának abban a meggyőződésben, hogy a panaszok és kívánságok objektív fellátása szükséges és hasznos, ismerni akarjuk a kívánságokat és sérelmeket, hallani akarjuk az objektív kritikát, mert munkánkban nincsen semmi rejteni való.”

Ez a könnyítés mindenestre rendkívül örvendetes, de a cenzura enyhülését ne csupán az a sajtó tudja majd felhasználni, amely a zsidók ellen uszít, hanem objektív, más oldalú kritika hangja is elhangozhassék. Ime legjobb példa arra, hogy a lapok ezt a szabadságot miképpen értelmezik, az „Universul” kritikája a zsidóság állampolgársági revíziójával szem-

ben. Egyszerűen nem akarja elhinni, hogy összesen 617.396 zsidó van — a kimutatás szerint — Románia területén, akik közül 63.5 százalékának erősítették meg állampolgárságát, míg a fennmaradó 225.222 zsidónak, tehát 36.5 százalékának állampolgárságát megsemmisítették. Kevesli a lap ezt a számot, mert szerinte sokkal több zsidónak kell lenni az ország területén, hiszen az 1930-as népszámlálás szerint is 728.115 zsidó lélek volt. Az „Universul” szerint azóta állandóan „beszivárogtak” és „beözönlöttek” a zsidók és számuk „fantasztikusan” megnövekedett.

Legyen az új enyhítések következtében nekünk is szabad megmondani, hogy az „Universul” alaptalan kételkedése nem a nyugalmat szolgálja. Mert nem volt semmiféle „szivárgás” és a zsidók száma inkább csökkent az utóbbi tíz évben, mint növekedett. Csökken azert is, mert sokan elvándoroltak Palesztinába és másfelé is és csak felel nem jöttek újabb zsidó tömegek, ha csak azt az államilag engedélyezett néhány ezer nyilvántartott zsidót nem gondolja a fővárosi lap, akik a háboru következtében jöttek be Lengyelországból, de akik rövidesen újra elhagyják vagy elhagyták a határokat.

Az „Universul” túlzó egyoldalúsága fölösleges. Nyugodt lehet, hogy a miniszterelnöki program 5-ik pontját amugy is kellő eréllyel fogják keresztülvinni és a nem benszült zsidókat kivándorlásra fogják ösztökélni. Mi bízunk azonban benne, hogy a kormányfő által beígért különböző könnyítéseket szigoruan respektálni is fogják...

Csak az ne közelizzék be, hogy a megkönnyített véleménynyilvánítás oda konkludáljon, hogy egyes orgánumok léketlen izgatást kezdjenek a zsidók ellen, hogy felkorbácsolják majd újra a közvéleményt a zsidók ellen, ami nem volna cél-

irányos az ország konszolidációja szempontjából sem.

Ne tévessze össze az antiszemita agitáció a szabadságot a szabadossággal és inkább fogadjon szót a miniszterelnöknek abban, amikor kimondja rádióbeszédében, hogy: „A belső béke érdekében el kell némulnia a konkolyhíntésnek, fecsegéseknek, gyűlölséghintők tegyék el gyűlöletüket más korszakra, az agitátorok vonuljanak munkanélküliségbe, tegyék el magukat nyugodtabb időkre.”

Mi romániai dolgozó és a napi élet robotjában küzdő zsidók azt szeretnénk, hogy ezt a miniszterelnöki intelmet teljes szigorral alkalmazzák azokra, akik a gyűlölséget mégis hirdetik, akik agítani szeretnének a belső béke felbolygatása érdekében. Mi bízunk abban, hogy az új kormány kellő eréllyel fog érvényt szerezni akarataának és nem fogja engedni, hogy a sajtószabadság örve alatt újra meginduljon a zsidóellenes agitáció és a gyűlölet hirdetői valóban félrevonulnak és ne zavariák a kormány munkáját és az egymással élő népek közötti — az utóbbi években oly jól megőrzött — harmóniát.

Örvendünk a szabadságnak, mert ez a demokrácia legbiztosabb jele és egy ország konszolidáltságának tokmérője. De ne használhassa lel ezt senkiesem arra, hogy a gyűlöletet hirdesse. Sem az állampolgársági revízió, sem más kormányváltás nem legyen ok és indok arra, hogy támadás induljon a zsidóság ellen. Nincsen beszivárgás és nincsen külön zsidó árdragítás, nincsen külön zsidó spekuláció és nincsen külön zsidó hiba, vagy bűn sem. Ha volna árdragító, ugy van zsidó és nemzsidó egyaránt. E határokon belül élő zsidók százszázalékban hűségesek az államhoz és ez maga olyan plusz és olyan érték, amit minden egyes román embernek értékelni kell! Aminthogy a nem elloquáltak, a nem gyűlölködők el is ismerik ezt, mert így van ez már husz esztendeje és akármilyen vihar is tombol körülöttünk, ebben bizhatunk is. Jutalmat nem kérünk ezért, mert ez természetes valami, csak egyet kérünk: — nyugalmat és biztonságot, amit a miniszterelnök beszéde után bizton remélhetünk is!

Bomladoznak a nyilaspártok Magyarországon

Budapest. — A szélsőséges zsidógyűlöletre beállított különböző nyilaspártok az utóbbi napokban erős és fontos vereséget szenvedtek. Darányi Kálmán volt miniszterelnök kerületében, Balatonfüreden lépett fel, mint nyilasjelölt Mecser András szélsőséges programmal és míg a kormány jelöltje több mint 19.000, addig Mecser András, a nyilasok büszkesége mindössze 2679 szavazatot kapott holott az egész nyilasvezérkar dolgozott a választók meggyőztelése érdekében. Mecser András bukása ugylátszik megindította a nyilas pár-

tok egysége megbomlásának is, mert a nép kiábrándult belőlük, hiszen látják, hogy a német kapcsolatokat ápoló Mecser Andrásnak sem sikerült mandátumot szerezni, s ezenkívül is a magyar népi rétegek tudják, hogy a nyilasok mögött egy nagyhatalom áll, amely teljes mértékben érvényesíteni akarja befolyását Magyarországon. Ez a bomlási folyamat talán megjavítja majd a zsidóság keserű helyzetét Magyarországon és enyhülni fog az a feszült atmoszféra, amely megüli a zsidó lakókat Magyarországon.

Mig Roosevelt elnökletével Washingtonban

tárgyalnak a menekültekről, addig

Európa országait és aknákkal teli tengerein vándorolnak a zsidó százezrek...

Mialatt a német-lengyel háború villámgyors drámája lejátszódott és míg a nyugati harcúterén többmillió hadsereg néztek egymással némán farkasszemet, addig a zsidó tragédia tovább folytatódik. Mintha az európai zsidóság a nyomorúság terén teljesen önállóította és függetlenítette volna szomorú sorsát az általános európai tragédiától.

Ezt tudják és érzik nem csupán a zsidók, hanem a kultúrnapok is, sőt az amerikai közvélemény is élénken reagál mindarra, ami az európai zsidósággal történik. Példa erre az a kongresszus, amelyet Washingtonban tartottak meg a Fehér Háznál. Négy napig tartott ez a megbeszélés, amelyen Sir Herbert Emerson, a Népszövetség menekültügyi főbiztosa elnökölt. Roosevelt elnök a legteljesebb mértékben támogatja ezt az akciókat, amelynek 300.000 német menekültre kell gondoskodni, akiknek letelepítése még nem sikerült. Ezek csak kallódnak a világban és ideiglenes tartózkodási engedéllyel járnak-kelenek, főleg az európai nyugati államokban, ahol pontosan 60.000-nek van utálapja a lakára kötvé. Viszont ezek után csak kevésbé akció tenné lehetővé, hogy a lengyel menekültekkel foglalkozzanak.

Leszögezte a konferencia azt is, hogy a menekültek letelepítését csak előzetesen kidolgozott terv alapján valósíthatják meg. A jelek szerint rövidesen megindul a telepítési munka a Fülöp szigeteken, valamint San-Domingo szigetén is, miután a fenti területek kormányai hozzájárultak néhány ezer menekült zsidó család letelepítéséhez. A menekültek szállítását és elhelyezését az Egyesült Államok kormányja vállalja.

Erdekes, hogy Roosevelt elnök, a konferencia tiszteletére ebédet adott. Ezen az ebéden résztvettek Cordell Hull külügyminiszter, Sumner Welles államtitkár, lord Winterton, az angol kormány képviselője és az államközi menekültügyi bizottság elnöke: Miron C. Taylor, valamint Van Zealand, volt belga miniszterelnök is, aki véletlenül Amerikában időzött.

Roosevelt elnök ezen a banketten felkösztönte a résztvevő előkelő vendégeket és többek között a következőket mondotta: ROOSEWELT BESZÉDE

Kötelességünk mindent elkövetni, hogy megoldhassuk azokat a kérdéseket, amelyeket a már régen akuttá vált és a háború következtében még jobban kielezódott menekültügyi probléma reánk ró. Minél hamarabb látunk munkához és minél gyakorlatibb terveket dolgozunk ki, annál inkább járulunk hozzá a népek közötti béke gyors helyreállításához. Tudatában vagyok annak, hogy Angliából és Franciaországból, amelyekre a háború súlya nehezedik, nem várhatunk egyebet, mint szimpátiát és megértést. A tulajdonképpeni mi, a mi kötelességünk, a semleges országok kötelessége. Nem kételkedem abban, hogy a tisztá emberiség hangja fog érvényesülni.

A LENGYEL ZSIDÓSÁG VEZETŐI NINCSTELLENÜL ÉS LERONGYOLÓDVA BOLYONGANAK AZ ORSZÁGUTAKON

A vándorlás folyamata egy pillanattal sem szűnhet. A németek újabb terve szerint, a lublini kerületbe a telepítés tovább folyik. De hogyan? Nincstelenül, pénz és ruhasomu nélkül, minden anyagi lehetőség kizárásával indítják el a csoportokat. Allá-

ban tartózkodik. A szovjet hatóságok egyideig lefogva tartották, de azután szabadlábra helyezték. Genfben a lengyel menekültek segélyügylet, a zsidó világkongresszus genfi irodája irányítja, ahol Dr. Silberstein lembergi ügyvéd intézi az ügyeket, aki szociális kérdések terén elismert szakértő.

A MAGNESES AKNAKKAL TELI TENGEREKEN ZSIDÓKKAL TELT VI-TORLAS CSOLNAKOK BOLYONGANAK

Míg az „eviani” néven ismert konferencia ülésezik Washingtonban és a menekültek ügyét igyekeznek valamilyen elősegíteni, míg a németek a lublini revier-rel akarnak bizonyos kérdést megoldani, addig a menekültek ügye egy lépessel sem halad előre. Azok, akik ma a semleges államokban vannak, minden igyekezetükkel azon vannak, hogy távoli világrészekbe jussanak. Részben azért, mert a hatóságok nem akarnak nekik kenyérkereseti lehetőséget nyújtani, másrészt mert nem tudni, hogy a nyugati semleges államok, mint Hollandia, Belgium meddig maradnak, vagy maradhatnak semlegesek. Ezért érthető, ha újabb hírek jönnek naponta, amelyek azt jelzik, hogy sok menekült hánykolódik a tengeren. Mint az a 19 menekült, akik Ninesheim svéd kikötőbe érkeztek egy motoros-utórolás hajón és csak két napig lehettek ott, amíg kipihenték magukat, azután tovább kellett menjenek az uszó aknákkal teli tengerekre.

Rotterdamból 180 zsidó menekült indult el, a „Batavier III” gőzessel, Cadix irányában, hogy onnan az „Orazio” gőzessel Chile irányába menjenek tovább. Hollandiából 327 zsidó menekült indult az Egyesült Államok, 145 Chile és 72 Argentína felé.

De ezek mind csak kis epizódok. Holott, nagy átfogó megoldásra vár a zsidó világ, amelyet legbiztosabban egy győzelmes francia-angol háború tudna megoldani, mert akkor Lublin is marad, ami volt és a német zsidók szenvedése is egyszerűen megszűnik. Olyan érárt nem tudunk elképzelni, amely szociális uralom után, amely ilyen kegyetlen lenne német polgárokkal szemben.

Amint kezdtük, úgy is végezzük. A zsidóság frontján nincsen „állóharc”. Itt minden fronton mozgás van, a zsidóság egy része már a tengerhez van szorítva és más világrészek felé gravitál. És a frontok mögött defenzív a védekezés, amelyben segítségünkre vannak a nagy zsidó világszervezetek és a nagyszemű demokratikus államférfiak, mint Roosevelt elnök Amerikában és az igazi nagy szellemek a világnak, akiket szintén üldöz a reakció, amely sohasem tombolt úgy és annyira világon — akár jobb, akár baloldali — mint éppen szomorú napjainkban...

Romániában összesen 3000 polgári menekült van, akik elég jómódú emberek de ahoz a vagyonukhoz nem tudnak hozzájutni, amit otthagytak.

A genfi Vöröskereszt az orosz területekre nem tudja kiterjeszteni a levelezést, mert a szovjet nem tagja a genfi szövetségnek és a Vöröskeresztnek.

Schorr varsói főrabbi, akinek halálhíre bejárta az egész világot, jelenleg Lemberg-

Hore Belisha az angol parlament előtt

A hadügyminiszter „az angol hadsereg propagandafőnöke”. Negyvenéves és már igen változatos és magasra ívelő pályát áll mögötte. Tekintélyes spanyol zsidó családból származik, amely évszázadokra vissza tudja vezetni eredetét. Evekig előjárója volt a spanyol-portugál hitközségnek, Anglia legregibb hitközségének. Nagyjából gazdag selyem-nagykereskedő, aki mint a hitközség elnöke élesen összeküldömbözött Dzsaiseli apjával, eminek az lett a következménye, hogy Dzsaiseli ártott az angolok híre. Így közvetve az öreg Hore Belisha mozdította elő Anglia egyik legnagyobb államférfiának ragyogó karrierjét. Apja a City egyik legtehtényesebb bankára, viszont igen jó viszonyban volt Dzsaisellal. A Hore nevet mostohaapjától, az ismert konzervatív politikustól örökölte. Hore Belisha a Sorbonne-on, Heidelbergben és Oxfordban tanult jogtudományt. Mint ügyvéd, főleg pénzügyi kérdésekkel foglalkozott. A háboruban a hírszerző osztálynál működött és őrnagyi rangban szerelt le. 1923-ban képviselővé választották a konzervatívokkal együttműködő nemzeti liberális párt programjával. 1932-ben pénzügyi államtitkár, három év múlva Neville Chamberlain kabinetjében közlekedésügyi miniszter lett. Ebben a minőségben a gyalgójárók részéről csatlakozhatnának, az autók részéről éppoly osztatlan ellenszenvet sikerült szereznie. O a híressé vált „Belisha-beacon”-eknek feltalálója, a sárga, léggömböszerű his lémpárlanak, amelyek egyetlen, a kocsiuton önmenni készülő gyermek miatt, egész autósört megállítanak. 1937-ben hadügyminiszter lett és egyik irányítója annak a példátlan arányú angol fegyverkezésnek. Főleg a kaporzas Hore Belisha feladata. Állandó kapcsolatot tart fenn francia katonai körökkel.

LITNER ZOLTÁN Schulze főhadnagy bombája...

A frankfurti Tietz áruház fehérművészeti részlegének vezetője, aki az osztályvezetői állást Marianne kisasszony, akinek ötéves édesanyja rajongással és szeretettel csüggy lányán, akinek apja még a világháború idején esett el az yprei harcokban. Azóta anyja minden erejével azon igyekezett, hogy egyetlen leányát becsülettel felnevelje. Sikerült is neki Mariannéból derék, okos leányt nevelni. Husz alkalommal iőtöt parancsnokolt Füzülein Marianne Rubin, ahogy azt a fehérművészeti részleghez tartozó kis irodának a tájára a rajszeggel erősített névjegy mutatta, Marianne-t nagyon szerették, még a cég főnöke is, a hatalmas Tietz áruház frankfurti házának vezetője is becsülte. De még a berlini központban is tudták róla és elismerték, hogy a legízletesebb modelleket Marianne rendelt meg és a többi városokban működő fióküzleteket is az ő beosztása szerint látták el a szükséges árukkal.

Schulze Hans, a központi megbízott, szűke, álmódosó fiatalember volt. Nem szerette a lármát, sem a zajos mulatságokat, a sörházak környékére sem ment. Szabadidejében könyveket olvasott, sőt néha szentimentális verseket is írt. Schulze ur általában a pontosság és becsületesség mintaképe volt.

Régi olcsó árak Legnagyobb választék

Csak jó minőség

DEUTSCH POSTOÁRUHÁZ

Gradaea, Sir. Avram Iancu 4.

„Electa” szövetek egyedüli lerakata

Nem lehet ügyetlen ember ez az angol hadügyminiszter. Ha pontosan körvonalaztuk a mai helyzetet, akkor nem kell sokáig tanakodnunk azon, hogy vajjon melyik a legfontosabb téma az angol kabinetben? Kétségtelenül a hadügyek intézése. A brit birodalom háborút visel a németek ellen. Olyan háború, amelyben igazán lesz szászorosán Keynes-nek, aki kimondta már husz esztendővel ezelőtt, hogy „rossz üzlet a háború”. Az angolok nem akarnak semmi új területet. Nekik elég birtokállományuk van. Viszont nem akarják, hogy a brit országnak, egy kiöregedett, foglajias oroszán benyomását keltsse. Ezért a negatívumért kell minden erejét felbavessze. De ereje minden megfeszítésével kell küzdiön, mert nagy és makacs ellenfél van dolga. Az egyetlen a világon, mert az Egyesült Államokkal örök jóbarátok, a franciákkal a legszorosabb szövetségben, az oroszokkal, japánokkal meg tudna egyezni, de a nagy ellenség, az igazi nagy ellenség — a német. A német birodalom, amely ma már úgy gyűlöli az angolokat, mint a zsidókat. Képzeltetik, hogy mennyire gyűlölték Hore Belishat, aki angol is, meg zsidó is.

És ez a Hore Belisha, ez az angol-zsidó, ma a legfontosabb tárgy birja. A hadügyeket intézi, tehát a birodalom lét- vagy nemlétkérdésének kulcsa kezei között van. Hore Belisha nyilatkozott az angol alsóházban. Nyilatkozatában került a frázisokat, került mindazt, amit blöffnek mondhat, egy a realitás angol, mint az ellenséges német sajtó. Csak számokat mondott és hátrahozott szavakkal állította, hogy az angol haderő mindég tökéletesebb lesz. Jönnek az az új repülőgépek a világ minden részéből, Huszonöt ezer gép egyedül az Egyesült Államokból, hat még hol van Kanada, Ausztrália és a többi domínium?

Már többször máltattuk a lap hasábjain Hore Belishat, aki valamikor az első világháború idején, 1917-ben az antant seregekkel Görögországban járt, ahol egy zsidó családnál káddit csinált pöntek este és sabbat salom-mal köszönt. Beszélt a kis imakönyvről, amelyet ajánlatot kapott és mindig magánál hord. Leslie Hore Belisha. akkor kapitány volt és most a legifjabb hadügyek intézője. Bizonyára érti mesterségét és azt is, hogyan kell győzni.

Apja régi császári tanácsos, valamikor az „Unter den Linden”-en lakott, Berlin elsőkéü negyedében, de amikor újranyitásban a háborúnak vége volt, akkor hirtelen befellegzett a dícsőségnek is és Hans, aki akkor végzett el iskolát, nem mehelett a kadett-iskolába, ahogy szülei tervezték, hanem egy bankba vállalt kaszviselői állást. Néhány évig gyakorolkozott a „Dresdner-Bank” egyik fiókjében, amikor egy napon azt olvasta a „Berliner Tageblatt” egy hirdetésében, hogy a Tietz áruház vezetője üzletvitelét keres. Jelenkezett és mert fellépése megértést, felvetétek. Kifűtő és szorgalmas ember volt, nem pelizált, távol állott a külföldi izmusoktól, csak hivatalának élt és ezt a vállalat tulajdonosai is nagyon becsülték benne.

1932-ben Frankfurthban kapott állandó beosztást, mert a berlini központnak mezzemenő tervet voltak úgy a frankfurti fiókka, mint Hans Schulzeval. Ugy véltek, hogy itt még jobban kifejlődhet s ők is meggyűzősönek majd arról, hogy megféle annak a nagyfontosságú megbízásnak, amelyet rá akarnak bízni. A tervről nem tudott Hans határozottan, csak sejtette, hogy mi lenne? Amerikába akarják küldeni, hogy ott tanulmányozza a nagyáruházakat és közben esetleg a Tietz-ek is felállítanak egy áruüzletet a Broadway-n.

Alig volt ott néhány hónapja, amikor egy napon véletlenül Marianne referált neki földi ügyekről hosszabban és a többi tárgy azazt végződött, hogy este, születésnapján, megvárja a leányt és udvariasan megkérdezte, hogy elkísérheti-e? Marianne-nek tetszett a szerénymódoru Hans és nagy megüszeléstének vette, hogy egy ilyen nagypozíciójú férfi fellépett rá. Nem gondolt szerelmre, csak arra, hogy sikerülni fog ezzel a kapcsolattal esetleg jövedelmüket növelni és élesanyjának gondját kibebizni. Akkor este Hans hazáig kísérté és sokot beszélt neki Berlinről, meg a családjáról, a terveiről és arról, — hogy nagyon egyedül érzi magát.

Néhány hétig tartott ez az idő, amikor egy napon Hans kifejtette Marianne-nak, hogy elvanná feleségül. Marianne ülakozott. Evégre ő zsidó, ha távol is áll a vallási ceremóniáktól, de mégis... a Hans karrierjének is áriane és mit széna az előkelő család?... Minden évvelés hibával volt. Egy városnap délután Hans még's felment Marianne-ébe, meghívta a leány kezét és egy hét múlva csendben megtörtötték az esküvőt is...

Amikor a nemzeti szocializmus uralomra került és megkezdődött a kegyetlen éra, Marianne szidovogva figyelte az eseményeket. Szíve alig hordta megzatát és kétségbeesetten gondolt arra, hogy összemölik minden. Tudta, ha megkezdik a kullatást, a féje papírral renthben vannak, de felesége révén mindent elvezethet. A Schiller-strasséi elegáns lakásban nyemött volt a hangulat. Marianne anyaságának utolsó hetei már a legnagyobb izgalomban teltek el. Azután megszületett a gyermek. Fiu volt és

Az a jog nem vész el, amit elvesznek, csak az, amiről az ember önként lemond

Van a pesti izraelita hitközségnek egy kulturintézménye, amelynek címe: Magyar Zsidó Szabadegyetem. A hatalmas Goldmark tereben tarja meg az előadásait. Nyolcadik éve működik ez a szabadegyetem és az évadnyitó előadást Stern Samu hitközségi elnök tartotta.

Azzal kezdte előadását, hogy a Szabad Egyetem" szónál először a szabadságra gondolt, amelyet a zsidótörvény és annak végrehajtási utasítása annyira megnyírta. Aztán az egetem jut eszébe, ahova már a numerus klauzusz miatt csak szórványosan veszik fel a zsidó fiukat és ha fel is vannak véve az egyetemre, hiába kapták a diplomát, mert az nekik nem ad megjelölést s nem ad kenyeret. A szabadegyetemnek az a feladata, hogy összehozza a zsidóságot, feljessze az intelligenciát. Különösen ezért is fontos ez, mert a szellemi pályákról most más pályákra kell átrétegződni.

Stern Samu elnök aztán azokról a jelszavakról beszélt, amelyek bűnbaknak akarták megtenni a zsidóságot és amelyek alapján ki akarták venni a mindennapi kenyeret a zsidó tömegek szájából. Nem törődve azaz, hogy ezek az emberek mindenkor hűen teljesítették kötelezettségeiket. Az antiszemitizmus nem törődik azaz, hogy miből él a zsidó, mi lesz a gyermekeivel, hogy átrétegződni sem tud, mert nem kap iparigazolványt. Az antiszemitizmust nem érdekli, hogy mi lesz a fejedelmi zsidósággal. Ez a szellem, mint valami ragály, fertőzött meg egyes rétegeket. Magyarországon, ahol Kossuth Lajos, Deák Ferenc, Szemere Bertalan, báró Föltvös József szellemében adták meg az emancipációt, most pedig „hiába járunk illetékes ténylegkörülnél, hiába emelünk szót politikuskoránál, hiába mutatunk arra rá, hogy a keresztény álláspontok elhelyezése zsidótörvény nélkül is megoldható, hiába támasztottuk alá érveinket azaz, hogy az egész országnak kára lesz abból a zsidótörvényből, mind nem segített semmit, megszületett a második zsidótörvény is.

Megszületett a végrehajtási utasítás is, ami megfélemlít és beillik egy harmadik zsidótörvénynek is. Most az a feladata a magyarországi zsidóságnak, — mondotta a pesti hitközség elnöke, — hogy összeszedje minden erejét, átmentse magát és gyermekeit ezen a szomorú korszakon. Jogainkat fel nem adjuk sohasem. Az a jog nem vész el, amit elvesznek, csak az, amiről az ember önként lemond.

Végül abban konkludál, hogy nem szabad éhezni zsidó embernek lenni Magyarországon. Össze kell fogni, hogy a szerencsétlen, átlásukat vesztett emberek ne kerüljenek semmiéle szélsőséges propaganda karjaiba. Mindenki örüljön annak, hogy ő adhat és nem kell kérnie. Nem alamizsnáról van szó, hanem generációk megmentéséről. Nem hajthatja nyugodtan álomra fejét senkinek, akinek vagyona van s jólétben él, amikor nem gondolt azokra, akiknek nincsen mit enni, akiknek nincsen ruhájuk a hideg elleni védekezésre és nem tudnak beteg gyermekeiknek orvosságot venni.

Végül az ifjúság megmentéséről beszélt és annak a reményének adott kifejezést, hogy a jövő nemzedék boldogabb korban fog élni, mint a mai. Stern Samu után dr. Hevesi Simon főrabbi tartotta meg magasszárnyalású beszédét. Így kezdődött egy budapesti zsidóság ezévi szabadegyeteme...

Edmond de Rothschild báró halálának öt éves fordulója

1934 novemberében meghalt a „nadiv", ami azt jelenti, hogy filantrop. De ez többet jelent ennél, Rothschild Edmond báróval kapcsolatban, aki a palesztinai zsidó településnek igazi atyja volt, Dubnov, a híres lőrténitro azt írta halálakor Rothschildról: „A tézisei tranzakciók nem tompították el a Rothschild szívét, a régi haza, a biblia őseinek hazája iránt. A Rothschildok milliói soha nem állottak úgy és annyira a zsidó nép szolgálatában, mint éppen az elhunyt intencióinak megfelelően, amikor azt Palesztina szolgálatába állította."

Igy ír a legnagyobb zsidó történelíró a nagy párisi Rothschildról, aki 89 éves korában hunyt el és akit 64 évvel ezelőtt a világ

zsidósága mélyesen meggyászolt. A „kolonisták atyja" volt ez a nagy zsidó filantrop, mert soha nem gondolt a „haszon"ra, amelyről azt állítják a zsidók ellenségei, hogy a zsidók legfőbb szentsége. Idealista volt, hiába szerepelt mint a Banque de France, a francia állami jegybank felügyelőbizottságának tagja, hiába determinálta életét a Pénz, azért mégis meleg zsidó szív volt benne, aki élete utolsó évében is sokmillió frankot adott a menekült német zsidóknak. A zsidóságért minden áldozatra kész nagy férfiú fiait, angolul, franciául és héberül mondották el a kaddist azok a százezernyi zsidó üldözöttek is, akik szívükbe zárták a cionért lelkesedő, érettük nagy anyagi teljesítményeket végző Rothschildot.

Nyolc napig gyászolt annak idején, 64 évvel ezelőtt, az egész jisiv és nyolc napon át tartózkodtak minden szórakozástól. Így gyászolta meg a zsidóság annak idején. Edmund de Rothschild báró halálát és amint a most érkezett hírek regisztrálják, az ötödik éves fordulón is gyászolt a zsidó jisiv, mert emléke nem halványodik és a hálás zsidóság örökre szívbe véste, a zsidó Krózusok mintaképét. Példét vehetne róla most is az a sok kis „fiók-Rothschild", akik azt hiszik, hogy egy kis anyagi jólét már biztosítja számára a gondtalan életet, holott még a rot-schildi vagyon sem boldogította másként Edmund bárót, csak úgy, ha sokat ad, sokat adott — Palesztina céljaira.

A lengyel zsidóság mártírúma.

A Zsidó Távirati Ügyökség jelenté: Zolochovban az ottani több, mint 500 éves zsinagógát felgyújtották, amikor az zsalólvá volt. A menekülőkre hajóvadászokat rendelték. A templomszolgákat rajta kapták, amint a Tóratekereseket ki akarták menteni, elfogták őket és a tekeresekkel együtt élve eltemették őket. — Pietrkowban és Demblinben péntek este a templom kapujában tüzet raktak, melynek jőtő füstje a benntartózkodók közül kilencet megölt, többen súlyos füstmérgezést szenvedtek. — Wisocze zsidónegyedét teljesen felégették, egyetlen ház se maradt épen. Másnap a helyi hatóságok rendeletet hoztak, hogy zsidót nem zsidó ház be nem fogadhat és a „közbiztonságra való tekintettel" hálléktalanok a városban nem tartózkodhatnak.

Önök fáj, de a német haza érdeke sokszor nagyobb, az követelhet tőlünk és azt is meg kell tennünk. Különbén Herr Schulze, melyik fegyvernemnél szolgál Ön?

— A repülőknél vagyok főhadnagy, vezérigazgató ur...

Mit tenna Ön, ha parancsot kapna, hogy bombázzon egy ellenséges várost?

— Minden gondolkodás nélkül teljesíteném a parancsot.

Gondolja hát, hogy a Führer Önnek most ezt a parancsot adja. Mint keiona, tudnia kell: — mi a kötelessége. Meg kell mondjam Önnek azt is, hogy ez a parancs nem egészen olyan, mint egy katonai. Ez alól „kibújhat", de elvesztí állását. Mellesleg megjegyzem, hogy több reflektáns van rá. Ön azt tudja, hogy nem kaphat elhelyezkedést a nemzeti szocialista rendszerünkben, ha nem követi az utasításokat...

Gondolkodási időt kérek, nyolc napot...

Megadom, de akkor válaszolnia kell egyetlen szóval. Igen, vagy nem!

Schulze nehéz szívvel utasított haza. Felesége, aki nagyon lefogyott és sápadt volt az arca, könyörgéssel kért felé.

Bizonyára „arról" van szó. Döntöttél már? Drága Hans, én megkönyörítem a helyzetet. Nem akarok újában állni karriérodnek, nem akarom, hogy letört légy és ne legyen kenyered. Beleegye-

nyja nem is gondolt arra, hogy zsidó legyen. Akkor még a nürnbergi törvények nem voltak érvényben és ezért be is vezették az anyakönyvi hivatalban a megfelelő rovatban, hogy a kis Hans ágostai evangélikus vallású. A születést követő hónapok Marianne számára elég nyugalmasak voltak. A Tietz áruházban megkezdődött ugyan a rostálás és egymásután küldték el egyik napról a másikra azokat a zsidókat, akik régi alkalmazottai voltak a cégnek, de ugylátszott, hogy Hans Schulze állása megrendíthetetlen.

De a nyugalmi helyzet nem tartott sokáig. Mind erősebb intézkedések következtek és amikor a kisesi szőkefürtű Hanzika két esztendő lett, akkor apjának is választania kellett. Ha tudta is, hogy előbb-utóbb be fog következni a nagy leszámolás az 6 kis családjaiban is, mégis megdöbbent. Nagyon szerette Marianne, sokszor vonja magához bánatos fejét és halmozta el a gyöngédség címkéjével. Gyakran nézett mélytűz felébe szemébe, mintha vizsgát és batoritást keresett és várt volna. De Marianne szemében nem látszott sem szemrehányás, sem megbánás. Szerette férjét és tudta, hogy rövid boldogságot nagy áron kell majd megfizetnie. Egyikőjük sem beszélt a dolgokról. Kerülték a témát, nem akarták beszélni róla. Az aszony régen elkeverte társaságát, a régi barátinákat. Férja sem járt sehova és soha nem említette feleségének, hogy fáj neki, amiért nem veszik fel a párhuzam a zsidó feleségével. Olyan természetű ember volt, aki nem volt

híve a hangoskodásnak és nem vágyott babérokra. Üzletember volt, tetőtől-falpig, aki csak hivatásának élt és pozícióját sok érzéssel töltötte be. Soha nem mutatta, hogy mi fájazdott le lelkében, soha nem mondotta feleségének, hogy fáj neki, amiért kisebb-érettékü emberek kezelik — házassága miatt. Szó sem lehetett arról, hogy előbbre jusson pozíciójában, sőt egyszer észrevette, hogy bizonyos mértékben hátrébe szorították, ha nem is mondták meg neki miért, mégis tudta, hogy ez „azért" van.

A nürnbergi törvények mind szigorubbak lettek. Bekövetkezett az is, amitől annyit rettegetek. Egy napon Schulze Hans táviratot kapott a berlini központtól, amely annakidején „nacionizálta" a Tietz áruházat, hogy azonnal utazzék a központhoz. Schulze halséjtelmetlenül győstörten utazott el és felesége sírva bucsuzott el tőle.

Amikor a vezérigazgató fogadta Hansot a párnázott ajtóknál mögött, ott volt a kormány hivatalja is, akinek utasításait be kellett tartani.

Herr Schulze, — kezdte a vezér, — Önnel nagyon meg vagyunk elégedve. Érti a dolgokat, szakértelemmel bír, Önnek biztos és szép pozíciója van a frankfurti üzletünkben, sőt megtennénk körzeti inspektornak is, ha... itt egy kis szünetet tartott, — igen, ha hm, hogy is mondjam, — ha likvidálná kapcsolatait a városból. Először tudnatta, hogy mi nem tőrtőlük, hogy egyetlen állatvezetőnk is — idegen fajú nővel éljen együtt. Tudjuk, hogy ez

PAÁL JOB: Varsó ostroma alatt... Litvinov, 90 éves apja német bombától halt meg

1.

(Subotica) A zöldre festett olasz Pullmann-kocsit közvetlenül a mordonyhoz kapcsolták. Megállás nélkül szaladt ez a vagon Bucurestől Milánón keresztül Romáig.

Utközben Timisoarán, Jimbolian, Szubotican, Vinkovcén, Zagrebben, Triesteben, Venzia mellett, Mestreben éppen csak hogy megpihen. Mindig új mordonyokhoz kapcsolják, aztán rohan tovább...

Mostanában ez a vagon mindig zsalólvá teszi meg az utat. Tele van valavennyi osztály. Levegő szemi utasok szoronganak a keskeny folyosón, a legelőbbjén pár napos a szabál, idegenül bámulnak kifelé az ablakon a rétekre. Fárdást annyok próbálnak aludni a hűlkében és pityergő gyerekek lurják be fejüket az anyjuk karjai alá. Az utasok lengyelül beszélnek és egy új népvándorlás szomorú hősei ők...

Lengyelországból jönnek és maguk sem tudják, hol lesz az utjuk vége...

2.

Mindennap egy óra felé érkezik ez a vagon Subotica-ra és este kilenc felé tart halott a zagrebi állomásra... Amikor keresztül lúrom magam a folyosón, négyen szoronganak mellettém.

Négy fiatalember. Gyűrött ruhájukon is meglatsszik, hogy drága szabó műhelyből kerültek ki azok. Az egyik megszólít. Azt kérdezi tőlem, hogy nem tudnék-e számunkra Zagrebben valamilyen olcsó hotel ajánlani. Pár szóval utabgazgatom. Beszélgetni kezünk.

Honnan jönnek? Bucurestiből. Oda a „zöld korridoron" keresztül jutottak el. Mi az a „zöld korridor"? Csodálkozom, hogy nem tudom. Zöld korridorok hívják azt a terkepén sehol sem jelzett légtérít csíkot, amely a szovjet állam megszállott lengyel területeken húzódik végig és ahonnan meg lehet esetleg Romániába szökni.

3.

En hozsám láttam az öreg Finkelsteint. Akkor hallottam róla először, amikor négy évvel ezelőtt Maribadban napokon keresztül leskelődtem Litvinov orosz külügyi népbiztos után. Litvinov kezelőorvosa mesélt nekem meghat. történeteket az öreg Finkelsteinről. Litvinov a fia volt az öreg Finkelsteinek. Litvinov a varsói ghetto egyik szűk síhatorában látta meg a napilágot.

Milyen volt az utja addig, amíg a varsói ghettoból eljutott a Kremlhez és a népszövetség genji palotájához — ahadnak bizonyára sokan, akik még ezt is megírják, ha ugyan még nem írták meg eddig. A maribadi doktor csak azt mesélte el az öregről, hogy évenként kerültil nem tudott semmit híaról. Talán nem is érdekledött utána. Egyszer aztán meglátta valamelyik újságban Litvinov népbiztos képét, amelyet gyakran lehetett újságok oldalain látni. Az öreg Finkelstein nyomban megismerte a szülői házból nyomtalanul eltűnt fiát. Aki talán harminc esztendőig nem adott hírt magáról. Es e nap óta a kalfános, bus szemű varsói zsidó mindig a pályaudvart járta... Figyelmesen vizsgálta minden elsoosztályú vagonját a Moszkvából érkező gyorsnak... Addig, amíg egy szőn napon felledezte őt azt, akít keresett. Es Litvinov is megismerte az apját...

Nem igen beszéltek, csak egymásra borultak és elöntötte szemüket a könny.

Mindent a maribadi doktor mesélt. Ettől az időtől kezdve az öreg Finkelsteinnek nem kellett találmára kimenni az indóhába. Jüttek a telegrammok, hol Leningradból, hol Prágából, hol Genből, hol Moszkvából és nem volt bennük más, csak egy dátum. Dátuma annak a napnak, amikor keresztülbörgött Varsón a vonat, amely a szovjet népbiztosát viszi, vagy hozza. Ilyenkor az öreg Finkelstein, aki élete alkonyán is szemüveg nélkül tanult esténként a minden irások irásából, a talmudból, kitolyogott az állomásra és heblere ölelte fiát. Könyves szemekkel csókolta meg menyét is, aki pedig nem valamelyik ghettoiban született, hanem eev történelmi angol nő viselője volt, mielőtt Miss Litvinov lett belőle. Durva faragású botot tartott kezében az öreg Finkelstein és füle mögött reggeszegen fehérre lakultak már tinerei...

... Aldásra emelte a kezét, valahányszor kihörgült a varsói pályaudvarról a moszkvai express...

4.

Az öreg Finkelstein nem várja többé fiát, tovaris Litvinovot a varsói indóházban... Jaj de sokan nem várják már itt a fiukat, a feleségüket és az apjukat...

Az öreg Finkelstein is holtan maradt a hosszú Jeruzalemszkan, amelynek végén kormos falával emelkedik a pályaudvar épülete...

A fiatal varsói hivatalnok, aki elmesélte Litvinov apjának tragédiáját, többet nem tudott mondani az öreg Finkelsteinről.

Másra terelődött a beszéd sorja és meg-

zem abba, hogy elvájunk. Velem majd csak lesz valahogy... Tudod, hogy szeretlek, tudod, hogy szenvedek, de úgy látom, hogy a szerelmünkért nagy árat kell fizessünk. Elvájunk és én a legjobbnak látom, ha eltávozom Németországból. Leánykromban tanulom angolul és az utóbbi években még tökéletesítem tudásom. Ha valamikor más világ lesz, akkor majd újra együtt leszünk.

— És a kis Hans? — Magammal viszem. Már csak azért is, mert hiszen a törvény értelmében ő is „zsidó" és minnek éjje le gyermekévtől iten? Elviszem magammal Londonba s úgy gondolom, hogy valamiképen majd ott is tudok neki és magamnak kenyeret keresni.

Hans nem válaszolt. Napokig ült szótlán a kezevet széle, folyton lámban tartotta kislát és simogatta fejét. Nem járt be az irodába, nyolc napig szabad volt lávol lenni, amíg a választ megadja. A két szerető ember, sok kínos, átvirrasztott éjszaka után mégis határozott és a nyolcadik napon elment a távirat Berlinbe — válaszul: Igen!

Megállapodtak abban, hogy a válóper rövid idő alatt keresztül viszik és Hans utlevelet szerez mindkettőjük számára. Marianne és a kis Hans elindulnak majd együtt a nagy bizonytalanságba. Nem telt bele négy hét és a kis család bucsuzott egymástól. Amikor a D. vonat elment, Schulze Hans könnyet morzsolat szeméből és zsebkendőjével még sokáig integetett a rohánzó gyors után...

Ajánlólevelet vitt magával Marianne Londonba

és Schulze londoniületbarátai révén sikerült is neki igen szerény elhelyezkedést találni gyermekével együtt. Egy angol családhoz került, ahol a háziatást vezette (más állást nem vállalhatott az angol törvény szerinti) és közben a háziakat a német nyelvre tanította.

Hansot egy délig magánál tartotta, aztán egy nagy londoni zsidó jótékonyssági intézmény, — amely a menekült zsidó gyermekekét helyezte el külsőböző nevelőintézetekbe, — a kislát felvette. Marianne nehéz szívvel vált el gyermekétől és csak az vigasztalta, hogy hetenként egyszer, vasárnap együtt lehetett vele. Amikor a kislát kérdezte, hogy miért kell nekik a „papa" nélkül élni, Marianne szemé könnyelhádati, magához ölelte a fiút és nem tudott mit válaszolni...

5.

Kitört a háború. Schulze Hans tartalékos repülőhadnagy bevonult ezredéhez. Egy bombavevő repülőgépre rendelték és a lengyel hadjárathban több sikeres repülés (tűzöök ennek a gépnek nevéhez, illetőleg számához és vezetőjéhez. Amikor a lengyel hadjárat végétért, Hans néhány hetit szabadságot kapott. Szomorúan jött-kelt Berlinben, hányzozott neki kislátja és amikor az egyik lengyel város felett gépjárművel az uccal járdeleket vettek célba a repülőgépről, akkor a rohanó, felbukló, haldokló kis gyermekek között mintha Hansot látta volna. Megdöbbsant a szíve, amikor arra gondolt, hogy mit is

tehet arról ez a sok ártatlan gyermek, amiért a felöltök háborúznak? Amikor szabadságáról bevonult, újra parancsot kapott. De most még nehezebbet, mint először. A brit szigeteket kellett elrepülniük és ott dobni le a bombákat. Schulze nem volt vakmerő, csak bátor és híven teljesítette kötelességét. Angliába került kis családjáról a háború kitörése óta nem hallott és nagyon aggódott érük. De ezt senkinek a világon nem merete elárulni. Egy zsidó asszonvért, egy félzsidó gyermekért aggódjon egy ájja? Egy német repülőbázist? Hihetetlennek tűnt volna ez a feljelmélet örülfeinek.

A londoni gyermeknevelőintézet vidékre költözött. A kormány parancsára sokszázszor angol gyermekeket vidékre vittek, hogy ne legyenek köze a légi támadásoknak.

Egy shotlandi kis városba vitték Hansot is a többi gyermekekkel. Anyja most már hetenként sem láthatja, csak értesítést kapott róla rendszeresen.

Egy ködös éjszákban, 5000 méter magasságban újra utnak indult a Hans által vezetett nagy bombavetőgép. Egy légirajjal ment együtt azal a kütözött céllal, hogy néhány angol „katonai bázist" fogja bombázni.

Schulze úgy tudta, hogy gyermeke és felesége Londonban vannak. Ezért megkönyvebbtlen idekötött fel, amikor a parancsban azt látta, hogy a Firt of Fort had, kütözött melletti kisebb városokat kell bombáznia. Ejjel két óra volt, amikor odaérték.

tudtam azt is, hogy a lengyel menekülteket me-
log barátságos vendéglétek meg a szubotici ál-
lomáson. A Vörös Kereszt ebéddel várta őket
és a gondoskodásnak ez a formája valamennyi-
nyitöknek jól esett.

Most a vasúton azon tanakodlak, hogy este
tizkor hol válthatják be kevés pénzüket dinárra.
E tekintetben nem tudtam nekik tanácsot adni,
de biztos, hogy Zágrábban majd megoldást ta-
lálnak e problémára...

Amikor este hazahoztam és kinyitottam a
rádiót, elsőnek azt a hírt hallom, hogy Litvino-
vot újra reaktíválta Sztalin. Az öreg Finkelstein
fiát kinevezték újra a szovjet külügyi hivatalá-

hoz, a külföldet informáló osztály főnökének.
Sokan úgy tudják, hogy ez a híradás annyit je-
lent, hogy Litvinnak újra szerepe lesz Orosz-
ország sorsának intézésében. En nem értek a
politikához és nem tudom azt sem, hogy Litvi-
nov megjelenik-e újra az európai politika cirku-
szának porondján, de valahogyan úgy érzem,
hogy e rádiójelentés és a jeruzalemski barrikád
néma halottja között valamilyen összefüggés
van...

...Az öreg Finkelstein fia talán megint
kapcsolatokat keres azokkal, akiknek bombája
sört vágott a varsói utcán és amely az ő apjá-
nak életére is szomorú véget hozott.

Új hangok a nagyváradai nyugali szertartású hitközség évi jelentésében

A nagyváradai nyugati szertartású hit-
község egy ives füzetet jelentett meg,
emelynek címe: "Évi jelentés és száma-
dások az 1938-39. gazdasági évről és
költségvetés az 1939-40. évre."

Sok számot tudunk találni benne, amelyek
tanúságosak. De előbb beszéljünk a be-
vezetőről, amelyet dr. Vajda István, az
új főrabbi írta. "A hitközség az év kezdetén
a tiszta lélekű és nyugodt lelkiismeretéről
beszél. Aztán az év eseményeit említi meg
kegyeletös szavakkal, majd a hitaha-
gyottakról ír egy kis szakaszt, amelyet
olyan mély és közérthető, amellyel
dönteni, de amikor azt látjuk, hogy a hit-
község hivatalosan is lezárta az év névsorát,
nem szükséges többé, hogy meddő-
lünk azon, hogy közöljék, vagy ne közöl-
jék? Most már kétségtelenné látszik a
nagyváradai nyugati szertartású hitközség
vezetőségének ebből a gesztusból, hogy
zsidó örök a hitahagyottak nevének pu-
blikálása. A jelentés szerzője ezt írja:

A NAGYVÁRADAI HITEHAGYOTTAK NÉVSORA.

Kötelesség szerűen beszámolunk
azokról is, akik elveszték számunkra: a

Schulze (hadnagy) meggyötörte azt a fogantyút,
amellyel a bombákat leengedték pusztító ujkra.
Megemelte a billentyűt és egy hatalmas bomba csa-
dult a föld felé...

A kirgatai gyermeknevelőintézetben ezen az
éjszakán négy volt az izgalom. A város harangjai
zugtak, a gyátrak szirénái rémítően bugták, mert je-
lenték a német repülőgépek közelését. A kisgyermek-
ek ijedten és símosan, hiányos öltözékben rohantak a
légtudományi fedezék felé. Sikongás és örült izgalom.
A gyermekek nagy része sírt és az anyjuk után ki-
abált...

A kis Hans éppen a betegszobában feküdt. Har-
mincyolc fok láza volt, influenza kínozta napok
óta. Az ápolónő hírtelen nem tudta, mit csináljon.
Vigyé-e ki a gyermeket az éjszakai hidegbe? Akkor
tűzőgyulladást kaphat. Vagy hagyja ott? Mi
lesz vele, ha valami baj éri?
Már hallatszott a gépek, fűlékítő zúgással
jötték. Egy-egy bomba retentés detonációja is hal-
latszott. Az ápolónő fejévesztve rohant el a beteg-
szobából és a kis Hans tágranyított rémült szemek-
kel maradt ott és nem tudta, mit tegyen? Ott ült
ágya szélén és sírt, keservesen sírt. Egyedül volt,
senkinek látott magakörül...

Egyesre csak retentés villanást látott az abla-
kon keresztül... aztán nem tudott már semmit. A
bomba beszapított és romhalmas lett a gyermekek
otthona...

Másnap megtalálták Schulze Hans megsebbe-
zett holttestét a romok között. Amikor anyját érte-

sítették a borzalmas szerencsétlenségéről, fölkülden
rohant oda a legelső vonattal, hogy legalább gyer-
meke temetésén részt vegyen. Aztán idegei fel-
mondták a szolgálatot és hetekig feküdt ájult láz-
rohammal egy klinikán... élet-halál között...

A bombázást követő napon újra utnak indult
Schulze főhadnagy. Most nem egy nehéz bomba-
vetőnek írták fel, hanem a gyorsjáró vasútsz-
errel végzett feladatát. Valahol fenn a felhők kö-
zött nyugodtan zuhogt a gép nagyzerű motorja,
alatta a tenger fodrozta hullámain, amikor Hans
Schulze bekapcsolta a londoni rádiót, hogy meghál-
gassa, mit jelentenek a tegnapi éjszakai bombázás-
ról. Alig csavart egyet-kettőt, már jelentkezett is
London. Eppen német leadás volt és a fülhallgatón
keresztül hallja, amint a leadó bemozdja:

... Az éjszaka folyamán egy német repülővel
megtámadta Kirgata városát, a Páris el Fori mel-
letti hadibázis mellett és több bombát dobott le. Az
egyik bomba a nagy gyermekotthont érte, ahonnan
a gyermekeket idejekorán elszállították a légtudományi
fedezékbe. Csupán egy gyermek halt meg, Hans
Schulze, német emigráns fiúcska, aki éppen beteg
volt és ezért nem tudták idejekorán elszállítani.

A német vadászgép kormányát elengedte az ed-
dig oly biztosan vezető kéz. Majd hatalmas ívben
zuhan lefelé a gépmadar és a német hadvezetésnek
soba nem tudta meg, hogy mi volt az oka annak,
hogy a 1. 135-ös soka nem tért vissza felderítő ut-
járól...

amely a zsidóság sorsának enyhülését
jeleznö...

— A gyűlölet tengere egyre nagyobb
területet kódit és szorongva, aggódón
lessük a hullámok csendesülését. Minden
idegzálunk ennek a nyugtalanságnak
jegyében feszül, — s igen természetes,
hogy ebben a nyugtalan atmoszférában
meg kell elégednünk azzal, hogy a hit-
községi élet legszükségesebb kéréseit
tarthassuk meg, felkarolva az életviszo-
nyok és a sorsközösség diktálta olyan in-
térnyeket, — amelyek alkalmasak arra,
hogy a közös érdekű zsidó ügyekben
egységesen oldják meg a zsidó életközös
problémát.

500.000 LEI EMIGRÁCIÓ CELJÁIRA.

Érdekes adatokat látunk a jelentés-
ben arról, hogy mennyi pénzt áldozott a
nagyváradai zsidóság (ortodox és nyug.
szertartású együtt) a szerencsétlen emi-
gránsoknak. A szervezett pártfogó iroda
csaknem félmillió lelt gyűjtött egy év
alatt és fordított átutazó, vagy időlepe-
sen megkezdett emigránsok számára. Al-
lompolgársági ügyekre is százezer lelnél
többet költött a pártfogó iroda. A husvéti
páska akciójhoz, amelyet a bécsi zsidó-
ság számára folytattak le, szintén hirtöz-
járult a nagyváradai nyug. szert. hitköz-
ség.

A hitélet megerősítése érdekében is
számos akciót folytat a hitközség, külö-
nösen amióta dr. Vajda István lett meg-
váltva rabbinnak. Inak arról, hogy az
árvaházat, a gyórházat, a népszerű-
ségi klubot fenntartani gyűjtésekkel.
Megemlíti a jelentés, hogy egy ingyenes
könyvtárat létesítettek a dr. Kecskeméti-
alpiháznál.

Váltságban volt az elemi iskola hely-
zete, különösen azért, mert számos szülő
szertezeti iskolába járatta gyermekeit
és akkor csodálkoznak, ha lelki konflikt-
usba keveredve, elvesznek a zsidóság
számára. A liceum zavartalanul műkö-
dött ebben az évben és a hitközség 500
ezer lejjel járult hozzá az iskola fenntar-
tásához a tandíj bevételeken kívül.

KIEGYENSÚLYOZOTT KÖLTSE- GETES.

Érdekes szimploma, hogy a hitköz-
ségben egy millió lei az adóbevétel, míg
a körülbéli négyszer olyan nagy tag-
számú ortodox hitközség egy évi bevé-
tele nem több, mint 600.000 lei. És a
nyug. szert. hitközségben még újabb
adórevíziót fogunk keresztülvinni, mert,
mint a jelentés írja: "...mert köztudomasi,
hogy más ország városaihoz viszonyítva
a mi adószánk — mondhatjuk — nevet-
ségesen kicsiny."

A idég számok közül kiemeljük,
hogy gabellából 720.000 lei folyt be,
pásztorból 300.000 lei, a liceum és elemi
iskola bevétele egy és félmillió lei volt.
Jétékonycra 220.000 lelt, fiúárva ház
400.000 lei, aggokháza 220.000 stb. Össze-
sen hatmillió lejes büdzsével dolgozik
ez a zsidó közösség, amelyet sok gon-
dossággal, rátermettséggel vezet a hit-
község jelenlegi vezetősége.

A jelentés merőben ujszerű, mert
mostanra a nagyváradai nyug. szertartású
hitközség nem adott ki hasonló jelentést.
Ez érdem a hitközség vezetőségén és az
új főrabbin kívül, dr. Faragó Viktoré, aki,
mint a hitközség főtitkára és zsidó ügyek-
nek felkarolója, a hitközség anyagi felvi-
rágzásának törhetetlen harcosa is.

A jelentés egy konzolidált zsidó kö-
zösség képét adja, mely úgy erkölcsi,
mint anyagi tekintetben példaadó lehet
az egész európai nyugati szertartású zsi-
dóság előtt.

Inscrip în registrul publicațiilor periodice prin or-
donanța No. 9/1928. Dos. No. 85/1928. Tribunalul
Bihar, Secția III-a.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Oradea, Str. Miron Pompiliu No. 8.
Telefon: 24-40

Naptár 1940

Péntek: Kiszlev 19, december 1.
Szombat: Kiszlev 20, december 2.

Heti szidra: יוֹשֵׁב כְּמִי

Heti halfora: כְּמִי עַל שְׁלֵשָׁה

Szombat kezdete:

Üzlet lezárás 4.22
gyertyagyújtás 4.32
Istentisztelet kezdete 4.42
Szombat befejezése 5.38
Szerda este december 6-án, első Chanuka-
gyertya gyújtás.

Kitértek

Nem mondom, hogy valamennyi kitért
zsidó ugyanazt a lelki képet mutatja, de van
az első generációnak egy közös lelki képe,
mely pszichoanalitikus számára érdekességgel
bir. Azzal lehet a legjobban jellemezni a ki-
tért zsidót, hogy egyéniségében megmarad
annak, aki azelőtt volt, de lelkiége mégis
töréseket mutat. A kitérés gondolatának
megszilárdítása és megérettése hosszú utat tesz
meg az elhatározásig. Egy kitérés sohasem
születik meg spontán módon, hanem hosszú
időn keresztül formálódik, emelkedik és ju-
lyed a gondolát, míg az elhatározásig. A
kitérés határozata elé indokok, érvek és
ellenérvek tolaszának, melyek sokszor nem
menetek a félelem és szégyenérzéstől. Ezek
a primér érzetek abból az érzésből szület-
nek, melyek a múlt gyökereitől való erősza-
kos szabítást jelentik, szemben a bizonytalan
jövővel és az új vallás hereteiben való el-
helyezkedéssel. A kitért készülő a multjá-
ról és környezetéről fél, bár végeredményben
odajut, hogy környezetén túleszi magát és
velük szemben gögössé, fennhéjázóvá válik
és gyűlöli őket. Az ősi vallás — akár jámbor
zsidó volt az illető, akár pogány — mégis
csak átította testét, lelkét. A zsidó sors, a
mult, az elődök, szülők, testvérek és roko-
nok, a vallás képezik azon kapcsokat, me-
lyek láthatatlan szálakkal, de közvetlen erő-
vel hatnak generációkon keresztül és me-
lyekről megszabadulni csak ezeknek megta-
gadásával lehet. Ezeknek megtagadása pe-
dig nem egyszerű lelki művelet, hanem olyan,
mely mély megrendüléssel jár különösen
azokra akiki vallásos környezetben hitköz-
ségben él, akiknek megbecsülésében
röttek fel. Azoknál is, kik látszólag könnyen
hagyják laképnl őseik vallását, akiknél a
kitérés nem több, mint egy adminisztrációs
aktus, ezeknek a lelkiéletben is létezik sza-
kadás, törés, homály, melyet elűntetni nem
lehet és melynek hatása egy egész életre
kihat.

Ha közelebbről vizsgáljuk meg a kitérés-
si szándékokat, úgy azt találjuk, hogy a ki-
térés előtt, annak előkészületi idejében a
renegát az új vallás dogmáit legtöbbször
még hírből sem ismeri, ezért meggyőződés-
ről, hitéről, odaadásáról vagy az új vallás
iránti rajongásáról beszélni oly dolog, mely-

nek alapjai hiányoznak. A kitérésnek tehát
nem a meggyőzés képezi alapját, hanem
bizonyos célok és külső körülmények bizo-
sításához vagy megváltoztatásához fűződő
érdek, mely vagy annak, a zsidóságra nehe-
zedő politikai, gazdasági és társadalmi nyom-
ságnak védelméről, feloldásáról és elhárítá-
sáról kíván gondoskodni. Az ok és cél min-
denestre materialisztikus és nem spirituális,
tehát egy önző cél, melynek központjában
és szolgálatában áll a valláscsere iránti
szándék vagy tett. Kétségtelen, hogy egy ön-
ző cél érdekében eszközölt valláscsere alap-
jai lazák, törékenyek és ingadozók, amit a
kitérték vallásértelme, társadalmi és gazda-
sági életfolyása éleken bizonyít. Az impul-
zust a kitérés az érdek adja és így ez az
ok és alap mindig hozzáadap ahhoz a val-
láserköcsi viszonyhoz, melyben a kitért el-
hagyott és felvett vallásával szembenáll.
Ez a viszony nem érdektelen, hanem zavaros
és bizonytalan, mint az a lelkiélet, mely ta-
lajától, elszakadt, de új talajban gyökeret
verni nem tudott. A kitért pszichikailag a le-
vegőben lóg, Senkit ne téveszsen meg, ha
egy „új keresztényt" lát, aki val-
lásának gyakorlatában bigott, fanatikus és
olyan buzgó, hogy a született kereszténynek
is szemet szur. A mi szeméinket ez nem té-
veszti meg. Egy zsidó, aki mint zsidó csak
hossznapokig tisztelte meg az Uristent je-
lenlétével, mint kitért is rossz keresztény
marad, habár mindennap megjelenik az is-
tenházaiban, az állás nem nagyon egysze-
rű. Az ember nemcsak testével létezik a je-
lenségvilágban, hanem lelkiével is. Ez ha ez a
lélek a mult legrugásának és a jelen megta-
gadásának terhével bolyong a földvilágon,
akkor ez az ember nem szabad sem érzéseit-
ben, sem lelkiében, sem testében. Elhagyott
hittevéreinek szemében ő a „me s'ume d'"
felvett új vallásában pedig legjobb esetben
„hitahagyott zsidó."

DR MANNHEIM ALADAR
(Arad)

— A jeruzsálemi egyetem 250 len-
gyelországi diákok támogat. A jeruzsá-
lemi egyetem tanácsa határozatot hozott,
hogy támogatásban részesít 250 olyan
lengyelországi származású zsidó diákokat,
akik elszakadtak családjuktól és hiány
vannak minden anyagi létfenntartási esz-
köznek. Az egyetem tanácsa elhatározta
azt is, hogy megnagyobbítja az egyetem
kantinját, ahol eddig 1500 diák kapott
kétszer felente ebédet. Gondoskodik az
egyetem a diákoknak a városban lakó
tehetősebb családoknál való elhelyezés-
éről is.

— A tel-avivi munkanélküliség. A
napokban tárgyalásokat kezdtek három
munkanélküli csoporttal, amelyek meg-
szállták az általános munkásszervezet,
valamint a Mizachi szervezet irodáit és
a tel-avivi Brenner-házat. A tárgyalások
eredményeképen az a csoport, amely
megszállás alatt tartotta az általános
munkásszervezet irodáit, szétszórult. —
Fischmann rabbi, a Mizachi képviselője
a Jewish Agencyben, is Tel-Avivba érke-
zett, hogy tárgyaljon a szervezet képvil-
selőivel. A Brenner-házban tartózkodó
munkanélküliekkel folytatott tárgyalások
még nem vezettek eredményre.

Ha a gyomor nem jó, nincs élet!

Az emberi szervezet egyik legfonto-
sabb életfunkciója a jó emésztés, tehát
nagyon fontos, hogy jól tudjunk enni és
jól tudjunk emészteni, mert a természetes
étláplékfővételel semmivel a világon sem
tudjuk pótolni. Tehát egészséges jó
emésztés, normális bél-, epe-, vese- és
májműködés szükséges ahhoz, hogy vér-
rünk normális állapotát, szervezetünk
egészséges működését fenntarthatassuk.

A világhírű amerikai Gastro-D. gyógy-
szer, melynek kiváló hatását már az
egész tudományos világ elismerte és te-
kinthetetlen orvosok klinikáikon alkalmaz-
ták, olyan elemeket tartalmaz, hogy
10-15 éves súlyos gyomor- és bélbeteg-
ségeknel, valamint vese-, epe- és májba-
joknál kitűnő eredményeket értek el
vele. GASTRO-D. kapható gyógyszerár-
tárakban és drogériákban, vagy postán
megrendelhető 140.— lej utánvét mellett
Császár E. gyógyszerárban, București,
Calea Victoriei 124.

— A szovjetkormány engedélyt ad a
vilnai menekülteknek a nyugati Fehér-
országokban való letelepedésre. A
szovjetkormány közölte a litván kor-
mánnyal, hogy engedélyezi a németek
elől Vilnába menekült zsidók bevándor-
lását Fehér-Oroszország nyugati részébe.
Az engedély három ezer zsidó menekülte
vonatkozik. — Másfelől azt jelentik, hogy
a szovjetkormány továbbra is kitarat ama
rendelése mellett, hogy nem ad átutazási
vizumot azoknak a lengyelországi zsidó
polgároknak, akik Odesszán keresztül
orosz hajókön kívánják megtenni az utat
Palesztinába.

— Bialik-émléküvet lepleztek le
Tel-Avivban. A napokban leplezték le a
Mirjam Berlin szobrásznő által megmín-
tázott Chaim Nahman Bialik bronz-szob-
rot, a tel-avivi Bialik-házban. A szobor-le-
plezésen kétszáz személy vett részt,
közöttük az elhunyt nagy költő özvegye
is. Jákob Fischmann, a héber írók szövét-
ségének elnöke beszédet mondott ez al-
kalmattal, D. Smilanski asszony pedig,
aki a szobrot leplezte, a szobrásznő
művét ismertette a jelenlévők előtt.

DIANA

merev es fájó izmok ledörzsölésére.

— Megindult a levelezés az okru-
pái lengyel területekkel. A lengyelor-
szági zsidóság és külföldön lakó roko-
naik közötti levelezés megindítását a
genfi Vöröskereszt megkezdte. Oda kell
fordulni mindenkinek, aki Lengyelország-
ban maradt hozzátartozói iránt érdeklő-
dik. Meg kell jelölni a kérdészetnek nevét,
születi, foglalkozási, utolsó címét, eset-
leg azokat a személyeket megnevezni,
akik felvilágosítást tudnának adni hollé-
téről (Cim: Committee Internationale de la
Croix Rouge, Genève).

Egészségét járvány ismét sok betegséget idéz elő.

Védekezzen!

Használja mosakodásánál állandóan a

Senlaslo

fertőtlenítő toalett-
szappant, megóvja egészségét!

Más mint a többi!

A SULFAMYL-

puder és krém hosszú tudományos kísérletek eredménye. O szellete biztosítja az arc üdőségét és fiataloságát. Különösen zsíros arcborónál kitűnő szolgálatot tesz.

A brüsszeli zsidóság rétegződése.

A brüsszeli Foyer Izraelite kiadta elnökének, Max Gottschalknak egyik legutóbbi beszédét. Beszédében Gottschalk igen érdekes adatokat közöl a belga főváros zsidóságára vonatkozólag. Ezek a zsidók — mondotta Gottschalk — két rétegből tevődnek össze. Körülbelül tízezer zsidó él Brüsszelben, akiknek ösziük 50—100 évvel ezelőtt vándoroltak be Franciaországba, főleg Elzászból. Ez az elem az állam nyelvét beszéli, részvesz az ország politikai, kulturális és gazdasági életében és a belga zsidóság egyik integráns részét alkotja. A második réteg körülbelül 60 ezer zsidóból áll, akik a világháború után jöttek Brüsszelbe és akik főleg a jiddist beszélik. Ezek gazdasági helyzete mindennek mondható, csak kielégítőnek nem. A Foyer Izraelite célja a két zsidó közösséget egyesíteni és pedig az utóbbi elemet oly módon támogatni, hogy alkalmazkodni tudjon a belga nemzeti élet szükségleteihez és a belga nemzet alkotó részévé váljon.

WEIZSMAN ÜZENETE AZ AMERIKAI ZSIDÓ SZAKSZERVEZETEKHEZ. Weizsmann professzor, a Cionista Világszervezet elnöke, a következő üzenetet küldötte az amerikai szakszervezetek szövetségéhez, a Dolgozó Palesztina Liga új akciójának megindítása alkalmából: „A zsidók millióit morzsolják fel most újra Kelet-Európában. A menekültügyi kérdés lélektelmesen megnövekedett. A szabad országok zsidóságának feladata összes energiáit koncentrálni, hogy megmenntesse népünk testét és lelkét. A zsidó nemzeti ottont tovább kell építenünk, Palesztina megváltást tud nyújtani az emberek millióinak. Meg vagyunk győződve, hogy az amerikai zsidó munkásság eleget fog tenni a vállain nyugvó felelősségnek”. James Midleton, az angol munkáspárt főtitkára is üzenetet intézett a szakszervezetek szövetségéhez, amelyben annak a meggyőződésnek adott kifejezést, hogy a zsidó nemzeti otthont tovább építik és hogy sikerülni fog megtalálni azt a közös alapot, amelyen a zsidóság és az arabok békésen együttműködhetnek.

Uj üzlet! Uj üzlet!

„Elysée”

CLUJ, Calea Regele Ferdinand 12 (Golya-aruházal szemben) Tekintse meg áruválogatásunkat vételkötelezettség nélkül Női lebernemük nagy választékban Divalsálek, divatvázok, kezlyük, harisnyák, broccok, clipsek, stb. nagy választékban Olcsó árak! — Fgyelmes kiszolgálás!

Keresik egymást...

Tragikus életünk egy új fejezete: a lengyel zsidóság tragédiája. Kevés autentikus hírt kapunk onnan, a német lapok nem foglalkoznak az ottani zsidósággal s ha igen, úgy röviden és a szokott tónusban, a zsidó lapok, azok a sokszázezer példányban megjelenő varsói újságok szünetelnek. Valószínűleg nemsokára megjelennek ismét, elvégre többmillió zsidónak — s ezek újságolvasók — kellenek napi hírek és tájékozódottak kell legyenek a világ sorsáról.

Kétségbeesett zsidók élnek most szerleszótlan a különböző országokban, akik elmenekültek. S még többben vannak, akik hozzátartozóikat keresik. Mi is kapunk leveleket, nálunk is érdeklődnek, hátha hírt tudunk adni egyesekről. Így egyik erdélyi előfizetőnk hozzánk intézett párisi megkeresésére kéri, hogy adjunk felvilágosítást, vajjon tudjuk-e, miképpen találhatnák meg: S. Sulkes Lodz, Ulica Gdanska 67 sz. alatti lakos.

Tudjuk, hogy lapunk nem kerül el Lodzba s ezuton izenjük cluji előfizetőnknek, hogy írjon a genfi Vörös Keresztnak (Comite International de la Croix Rouge Geneve Helvetia) német vagy francia nyelven és kérje, hogy ök írjanak Lodzba.

Megemlítjük azt is, hogy a bukaresti román-zsidó lapokban is egymásután jelennek meg hirdetések, hogy keresnek lengyelországi zsidókat. Így kiragadunk néhány nevet a keresettek közül:

Merlinsky Salomont és fiát Varsóból, meg Melamed Jichakot, Dickstein Salomont, Held Severin ügyvédet, Breiternt, Koses Mayer katonatisztet, Gutstein Bernátot, mind varsóiakat, meg Sirkisz Jakabot, Tamarkin Idát, Melamed Benjámin Row-nóból, Fruchtenbaum Sajet Poltoskból, Goldberg Hannát Varsóból...

Mind nevek, zsidó életék, amelyek a nagy világtérgetegben elkallódtak. Keresik őket és aki tud róluk, írjon az Oficial Palestinean-nak Bucuresti, Anton Pan 9. szám alá.

Ki tudja még, hány ezren és tízezeren keresik egymást? Zsidó szülők és gyermekek keresik egymást...

A Keren Kajemet és a Keren Hajeszod bevételei 5699-ben. 5699-ben a zsidó Nemzeti Alap nettó bevétellel elérték az 500 ezer fontot, ami 39 százalékos növekedésnek felel meg az előző évi 40 ezer font összbevétellel szemben. Ez a növekedés elsősorban az Egyesült-Államokbeli zsidóságnak köszönhető, ahol az év folyamán 361 ezer fontot gyűjtöttek össze, ami az összbevétel 64 százalékát teszi ki. Az angol birodalom területén a Keren Kajemet 119 ezer fontot gyűjtött, ami az összbevétel 17 százalékát képezi. — A Keren Hajeszod 5699. költségvetési évi bevétele 627 ezer fontot tesz ki. A Keren Hajeszod zsidó építő-alap megalapítása óta ez a legmagasabb bevétel. Az azelőtti évben a Keren Hajeszod bevételei mindössze 481 ezer dollárt tettek ki. Az összeggyűjtött bevételekből 485.300 fontot a Jewish Agency-nek utalták át, amely ezt az összeget palesztinai költségvetésének fedezésére fordította. 39.200 dollárt más célokra, 63.700 dollárt régebbi tartozások visszafizetésére használták fel, 15.000 dollárt pedig különböző intézmények között osztottak el.

Friss töltésű Hebe

ásványvíz érkezett 1 literes és fél literes üvegekben Megrendelhető: Rothbart és Salgónál Nicu Filipescu utca 23. — Telefon 2770.

Palesztina külkereskedelme. Tel-Avivban tárgyalások folynak Palesztina és Törökország között létesítendő kereskedelmi kapcsolatok ügyében. A tárgyalásokat egyrészt a telavivi és jaffai kereskedelmi kamarák, valamint a külkereskedelmi iroda képviselői, másrészt dr. Aday, a török közelkeleti kereskedelmi kamara megbízottja és T. C. Karason jeruzsálemi török főkonzul folytatják. — Dr. K. Lányi, a budapesti külkereskedelmi hivatal egyik volt tudósítóját, megemlégette Tel-Avivban a magyar-palesztinai kereskedelmi részvénnytársaságot, amelynek célja a két ország közötti kereskedelmi kapcsolatok szorgalmazása. A Magyarországról behozott áruk lassanként kezdik kiszorítani, vagy elfoglalni azokat a helyeket, amelyeket eddig a Németországból, Lengyelországból és Csehszlovákiából importáltak, foglaltak el. Jelentős gép, gépalkatrészek és vasúti- és repülőgépek vannak utban Magyarországról Palesztina felé. — A Jewish Agencyvel karöltve a részvénnytársaság transzfer-tárgyalásokat kezdett a magyar kormányval és reméli, hogy az idevontató szerződést hamarosan megkötethetik.

A palesztinai narancsipar fejlődése. A palesztinai narancsipar ellenőrzésére vonatkozó tárgyalásokat, amelyeket néhány héttel ezelőtt kezdték meg, a napokban Tel-Avivban folytatják. Ugy a zsidó, mint az arab termelők, valamint a kormány képviselői meggyőződtek abban, hogy korlátozni kell a termék behozását. Nincsen értelme az egész termék behajóztatásának és megállapodást kell létesíteni arra nézve is, hogy ki milyen mennyiségben jogosult kivitelre kerülő gyümölcsének behajóztatására. Az elosztás módjában és mennyiségét illetően azonban nem sikerült létrehozni a megállapodást. Az arabok 55 százalékot kívántak fel a zsidóknak. Ezt azonban a zsidók visszautasították, mert a zsidók kivétel mára a múlt év folyamán az összkivittel 67 százalékát tette ki. A zsidó ellenjavaslat 62 százalékot követelt a zsidók számára és 38 százalékot az arabok részére.

HÁZTELKEK ELADÓK a nagyváradi új szénapiác mellett olcsó áron. Cím a kiadóban.

Ezüst

menorák, gyertyatartók, serlegek, evészközök, templomi kegyeszek bármily művészi kivitelben legolcsóbb árban. Gyártása és eladása: „TACANUL” ezüstáru gyárban CLUJ, Str. Gen. Neculcea No. 8.

WASSERSTROM SÁNDOR:

Lesújtó vélemény az erdélyi zsidó közélet beteg kinövéséről

Tul sokszor és túl rendszertelenül veszik igénybe az erdélyi zsidóság áldozatkészességét, — gyakran nem egészen nemes célokra. Teremtünk megfelelő fórumot, az anomáliák kiküszöbölésére

1. KÉT EMBER BESZÉLGET...

Két ember beszélget. Ez a világ minden részében naponta szemillőszor előfordul. Legtöbbször üres fecsegés, amelynek semmi effektív haszna nincsen. De igen gyakran üzet lesz belőle. Vagy ha ügyvéddel folylak: akkor peres ügy. Ha orvossal: esetleg operáció vagy — halál. De amikor csak „szobeszed” a szavaknak egymásután való rakosgatása, ha zsidók között folylak, akkor rendszerint „smuz”, aminek semmiféle kihatása nincsen. De előfordul gyakran az is, hogy az ilyen témávetelésből talán néhány könny is felszárad, vagy árvagyermekeknek cipő készül, hogy ne vesszenek el a téli hidegtől.

Bevallom, hogy amikor az erdélyi zsidó közélet egyik korfissával a kolozsvári Concordia klubban ültem, magam is azt hittem, hogy nem lesz egyéb az egész beszélgetésből, mint időöltés, olyan cigarettá-meg feleke melletti társalgás, ami úgy elszáll, mint a füst és nem termékenyít meg sem földet, sem a zsidó udar szikkadtágán nem segít. De ahogy mindjobbban belemeredtem a beszélgetésbe ezen a ködös novemberi estén, rájövünk arra, hogy mindent kell vállaljunk. Az orvosi hivatást: mert rejtőn beteg az erdélyi zsidó közélet. A próféta-rit is: mert szót kell emelni az inímiák ellen. Amellett karitatívnak is kell lenni, hiszen közgyűről van szó. A zsidó közösség nagy problémája terül el a kis asztal körül és mintha roskadozna a ceruza nyomása alatt, amely ennyit nehéz ügyet skicizok, hogy minderről az erdélyi zsidó közvélemény is tudomást szerezzen.

2. HÉBER ÉS JIDDIS MUZSIKA

A zenekar, mint- ha zenei „alafestés” adna. A Concordia, a zsidó „összeolag” zenekara szomorú zsidó dalokat játszik és énekel, jiddis és héber énekeket. Velük kapcsolatban csak annyit, hogy jó volna őket a váradiak által is ismert Olyly és Harry vezetése mellett irányított zsidó zenészeket, zsidó estélyeken felhasználni, egyrészt, hogy ök is keresenek, másrészt mert egyes zsidó jótékonyági estélyeknek héber és jiddis muzsikájukkal és énekükkel megfelelő zsidó kóroritot adnának.

Igyekszem nem sokat beleszólni mindabba, amit a korifeus elmond, elvégre minden, amit ő mond, az annyira érdekes és annyira a zsidó lényegbe vág, végül annyira életbevágó fontosságú kérdéseit az erdélyi zsidó közéletnek, hogy nekünk sok hozzátennivalónk nincsen. Legfeljebb csak azt állapíthatom meg, hogy ezekre a kérdésekre az erdélyi zsidóság jelenlegi vezetőinek kell választ adnia. Választ, mert ha nem is beszélnek ezekről a kérdésekről minden kávéházi szögletben és a vonatokon, utcákon és üzletekben, csak azért van, mert a kenyér után rohannak az emberek. Meg ha szabadidejük van, akkor szórakoznak és közönyösek, sok öket érdeklő, a zsidó közösségre életvégeán fontos kérdésekben. Menjünk sorra, mert csak így tudunk rendszert

terteni a felferült problémákban. Rendszeresen, kérdések és feleletek formájában igyekszem a témákat rendszerbe foglalni, mert így áttekinthetőbbek a felferült problémák.

3. MI AZ OKA ANNAK, HOGY A SZOCIALIS ÜGYOSZTALY ÜGYE NEM HALAD KELLŐ EFELLEL A MEGVALÓSULÁS FELE?

Ma, amikor politikai tekintetben nincsen szétválasztás a zsidóság körében és elmúltak a nagypolitikai idegek, pénz és erőtek sorvasztó kérdéseit, amikor nem kell nekünk is együtt táncolni a különböző pártok fűtyszavára, valóban idő és mód adódna arra, hogy kizárólag a magunk bajainal legyünk elfoglalva. És itt hangsúlyozhatom, hogy a zsidó közösség, amelyről azt mondják, hogy józan és okos, nem adja ennek tanujelét. Elvégre, ha mi elég kollektíváiási érzéssel bírnánk, akkor nem hagyánk, hogy ez a megszertű gondolat, a zsidó szociális ügyek rendszerbe foglalása mielőbb megvalósuljon.

Látja kérem, éppen ennek elhanyagolása az oka annak, hogy annyi anomália uralkodik a zsidó sorokban. Hogy nem tudunk seholsem kellő rendtel teremteni. Ez az oka annak, hogy mindenféle egyéni akciók indálnak, külföldi cimen pénzeket gyűjtenek össze és nincsen stank, aki minderre felügyeljen. A pénzeket kivesszik az áldozathész zsidóság szétből, de hogy jól és okosan felhasználják-e azokat, arra csak a jóisten tudna választ adni. Annál is inkább, mert ha mi emberek igyekszünk leplezetlenül válszolni, abból talán botrányok is származnának.

— És még valami: ha valólinek panaszra van, ha sérelmek vannak, egyének vagy közösségek, akkor nincsen fórum, ahova panaszra járulhatnának. Azok, akik valamikor a fórumon álltak, gyakran nem is leplezik, hogy megunták és fáradtan hagyják el fülük mellett a legnehezebb sobjást is. Erzik és hallnak hangsúlyozzák is sokan, hogy a „zsidó ügy” nem lett egyéb, mint „a djon”. Ma erre, holnap meg arra. Száz és ezerféle cimen. Tegnap egy szégyen menyasszony kiházasítása a „napi program”, ma már Palesztina felépítése, holnap kórház, holnapután egy árvaház. Kisbantrészvény jegyzése, azután meg akciók, amelyet egy-egy tekintély személyes megjelenésével támaszt alá és nem tudjuk, hogy kik állnak ellenőrzésükön a háta mögött. Beteg, nagyon beteg ügyek ezek, amiről csak keserűséggel lehet írni. És azt sem mondhatjuk, hogy: ne adjatok. Sőt! Adjon mindenki tehetsége szerint. De ha ezek a szerzetórt milliók rendszeresen osztódnának szét, akkor racionálisabban lehetne segíteni, sőt —

Kényelmes Pensió? Elsőrendű ort. kóser vendéglő és bodega! Gelbstein-nál, Bucuresti Str. Azilul de Noapte 12. Telefon 51-2-39 Olcsó és pontos kiszolgálás!

meg is lehetne oldani vele a legtöbb súlyos közösetégi problémát.

4. A RENDSZERTELENSÉG NEHANY KONKRÉT ESETE...

Ime a mi kolozsvári kórházunk. Csak fájdalommal tudok róla is beszélni. Kezdjük a kiinduló pontot. Az a bizonyos alapító levél, amelyről egyidőben Ön is írt a lapjában, még mindig fájó kérdés. Vannak annak pontjai, amelyeket okvetlenül változtatni kell. De érthető is, hogy javításra szorul, mert amikor a néhai adakozó jót a propozícióval, akkor százzszázalékban mindent adott. De ma már a másik „partner”, az áldozathész erdélyi zsidóság legalább ötvenszer annyit adott. És a kettő összefüggést talált. Elvégre egy rossz szerződésen mindig lehet változtatni, pláne, ha nem üzletéről van szó, hanem altruizmusról. Az alapítók és örökösök is egyet akarnak: a zsidó közösség javát. Ezért nem szabadna nekik egy percig sem utóját állani az alapítóléval kellő és időszertű revíziójának. Az intenciók nemcsak maradnak, csak az anyagi állapot kell szélesebbre fektetni. Több tulajdonjogot a „másik partner”-nek, az erdélyi zsidóságnak, amely sok milliót adott a kórház céljaira. Több jogot és akkor a nélkülözhető kórház Kolozsváron még több előnyt tudna kapni a zsidó közösségtől. Igaz viszont, hogy több jogot is formálhat. Például: a szegény, nincstelen zsidó beteg nagyobb számban, de jobb és megértőbb fogadtatásra kell találjon. Nem az orvosi kárnál, hanem a kórház adminisztrációjánál. Nincsen más célja egy zsidó kórháznak, minthogy a szegényeknek rendelkezésre álljon és rünlásis legyen. De semmi esetre sem azért létezik egyetlen zsidó kórház sem, hogy orvosoknak nyugodt és gondtalan tiszteket hozzon havonta. Nem a kórház van az orvosokért és a tisztviselőkért, hanem azok vannak a kórházért. Ha egy jobb módú fizet, azért fizet, mert ezzel a szegényen is segít. De semmi körülmények között nem lehet egy kórháznak szanatórium jellege a kis emberek hátrányára. Ha ez így volna, akkor van elég szanatórium Kolozsváron, meg másutt is, amelyek elvégzik a gyógyítás feladatát. Meg létezik klinika is, meg kózkórházak is. Minek akkor a zsidó milliókat összedzenni, minek a zsidóság erejét meghaladó áldozatkészége?...

— Ennél a kérdésnél rámutathatunk arra, hogy a kolozsvári kórház vezetősége jó intencióktól eltelten, kiküldött egy megbízottat Newyorkba, hogy ott gyűjtöjön a kórház céljaira. Egy éve mult ennek, százezer lelt is adtak neki utköltésére, meg hajójegyet és azóta egyetlen bani sem érkezett vissza. Vajjon hova leti és mit csinál?

5. MELYEK AZOK AZ INTÉZMÉNYEK, AMELYNEL KIFOGASOLNI VALÓT TALAL?

Melyik? Mindegyik. De ez nem kávéán csomót keresés, hanem valamennyit meg tudom indokolni. És fel kell már hagyjunk azaz a beteges felfogással, hogy mindent kendőzni kell. Elvégre a súlyos fertőzést nem lehet rózaszínű fasztreimall elikendőzni, mert ez ideig-óráig megy, azután könnyen felléphet — éppen a kenderőzés miatt — a súlyos vérmérgés. Ezt jó orvosok mádjára meg kell előzünk. Ki kell fakasztani a kolévényt,

akárhöl is mutatkozzék az a zsidóság amúgy is lázas testén.

— Példát akar? Ime a Kibbucbenk. Itt is van elég beteg tünet. Az elveszett alapítók, amit mindig pótolni kell. És amikor a Joint túlnyomórésztben megnem kamatmentesen rendelkezésre bocsátja a szükséges tőkét és a jobb módú lejegyz, a soha nem kamatos és ellenértékét soha vissza nem kapható részvények ellenértékét, ugyancsak — sajnos — a kisembernek is vállalnia kell a rendszer kamattérítés mellett egy-egy részvény lejegyzését is, amelyet kölcsönből előszörban hoznak kiadásba. Minek a kisembernek részvény? Aká 5—1000 lej kölcsönért részlet, amit már a következő hónapban súlyos nehézségek mellett törlesznie kell.

— Hol ebben az a bizonyos altruizmus? Elvégre aki azért a kölcsönért meg, (ismert recept, de igazat a furavos, akinek megdőlnek a loval) nem akar részvényt jegyezni. Minek neki részvény? Ő kölcsönt akar és nem akar bankrészvényt lenni. Aztán ha van mindégyléni prima zsidó jószág, nem is egy, hanem kettő és a kamat is busástan meg lesz fizetve, akkor hova lesz az alapítók néhány év alatt? Erre a kérdésre is válaszolni kell.

6.

DE A CIONISTA PÉNZEK GYŰJTÉSE — Nem szeretik — REMELHETŐLEG — zsidóknak olyan NINCSEN PANASZ?

— Különböző az Ortodox Irodáról is meg van a szerény véleményem. Ez is gyűjtő szervezetek adminisztrációs célra és aronkivül, hogy néhány tisztviselőnek kenyeret ad, mit csinál más? Nem-e valami fontos, hogy ilyen gyűjtési esetekben is közbelegyen? Már gondoltam arra, — mondja kolozsvári ismerősöm és informátorom, — hogy panasszal fordulok az Irodához, de előre tudom, hogy kár minden lépésért. Ezért történetem meg az, hogy gyűjtésem a burgenlandiak javára nem is kis összegeket, sőt nagyjelöltek mondhatók, hiszen — benépesítések szerint meghaladja jóval a milliót és nincsen senki, aki megmondaná, hogy mikor látnak ebből a burgenlandiak pénzt? Vagy talán nem-e talán helyesnek az illető főrabbi ur, hogy valami módon a nyilvánosság előtt eltrámfoljon? Jó volna, ha Önök a „Néppünk”-ben erre felkérnék.

8.

TELEPÍTÉS TÉNYEZŐKNEK A KÖZÖSSÉGGEL SZEMBENI BŰNÉI...

— Furcsa dolgokat rebesgetnek ezzel kapcsolatban és már nyíltan is hangzatosítják Erdélyszerte, hogy a burgenlandiak pénzt a főrabbi ur önös céljaira, egy hozzájárulásuk egy rabbiállás megszerzésére használta fel. Kérdésem az, hogy a rabbi- és a rabbi-telepítési sémák elkészítésénél el tudja fedni ezeket a közönséggel szemben elkövetett bűnüket...

— Vagy a másik eset, szintén rabbiállás kapcsoltos. Évelte óta gyűjt egy jesiva javára. Azt mondják, hogy több mint kétszázötvene lejt gyűjtött és amikor a pénz együtt volt, akkor a jesivát felhívták ugyan, de — a saját nevére íratta az ingatlan. Vagy egy másik rabbi: aki kiment Amerikába és ott szedte össze a nagy pénzeket, amikor hazajött, létesített egy jesivát, ahol saját költségűen tanulhatnak a gyerekek. Ugylátszik, ez megtett más rabbiaknak is, mert lassankint rendszerre vált ez a gyűjtési módja.

— Nehányan féltkeznek a leányukat és ezen a címen gyűjtésem évtizedeken keresztül — a leányuknak. Mintha „intézmény” volna az, hogy volt, vagy van féltkezendő leány, akiket „hachnoszesz kelo” néven lehet mindig a gyűjtés serpenyőjébe dobni. Egy életen át folytatják némelyek ezt a műveletet és sohasem kérdeik, ők a rabbiak, a felülállók, ha egy szegény hiszoros akarja féltkezadni leányát, vajon akkor kibez forduljon az hozományért? Pedig nincs is olyan jó és biztos jövedelmük, mint a rabbi uraknak.

9.

AMI EGYKOR SZÓRAKÓZÁS VOLT — AZ MA ÉLETKÉRDÉS...

— Különböző meg volt sok minden mondanivalóm, de hagyjuk egyelőre ezeket.

— Aztal felejtették be a beszélgetést, amivel kezdtük. Össze kellene fogni egy szociális keretbe az összes gyűjtési akciókat. Hiszen nem mondtam el,

A KORAI VÉNÜLÉS ELKERÜLÉSE VÉGETT...

— Ha az arc nem ráncos, a bőr üde és a mell kemény... ez ugyebár azt jelenti, hogy a nő fiatal?... A jó vér teszi a bőrt széppé, mondják a délfranciaországi asszonyok és igazuk van, a bőr szerve része a szervezetnek és annak minden változását magán viseli. Mielőtt a vér romlani vagy szegényedni kezd, a bőr színe viaszgá válik vagy halványzürkővé válik; elveszti fényét, összezsugorodik rózsá elhervadnak.

Joggal mondhatjuk tehát, hogy a szép bőr az egészség tükrö. A korai vénülés elkerülésének előfeltétele a vér ifjúságának és tisztaságának megőrzése, amit azáltal tudunk legbiztosabban elérni, ha minden este beveszünk egy kevés URODONAL-t. Az

URODONAL megőrzi az ifjúságot. CHATELAIN gyártmány. Kapható gyógyszerüzletekben és drogériákban.

félyes rabbinak sem gyűjteni! Legalább a Közponit Iroda mondandó, hogy az ő megbízásából. De az sem.

— hogy mennyi Jesiva, Kórház, Aggokháza, Arváz, Tanoncothon, Emigráció, Atrétegyesület, Chalucelele, Cionista Alapok, Növegyelet, Népkönyv, Öse és Leányegylet, Wizo, Napközi Otthonok, tej és meg egyéb, kimondottan nemes célú intézmény pénzügyi akciója működik. Nem szóla arról, hogy hány száz apró egyetletre és alkalmi gyűjtő néhezdek reá az adokozástól soha el nem zárkózó erdélyi zsidóságra. De végén az idegretre meg, hogy folyton csak adni kell és nincsen semmi rendszer és gyakorlati családossal... Elvégre abból már kinövekedt a zsidóság, hogy ha egy-egy unatkozó ur vagy hölgy „kovedre” vágyik és alapít egy egyelet, amely jótékonykodik, abból a nagyközönségnek gyereki családai legyenek...

— Ma más idők letünk. Ami egykor játék volt vagy nemes szórakozás, az ma életkérdés és élettel kell legyen.

10.

EMIGRÁCIÓ... — Ma nem jóték ez, hanem nagyon fontos feladat. Mert hol van még a sek emlegetek között az emigrációs kérdés. Az átvonulás szerencsésnek, akiket már a hadárállomásokon sem tudnak kifizetni fogadni, mert nincsen pénzük a határon belüli szegény zsidó közösségeknek. De kellene, hogy legyen nekik pénzük, hogy jöjjenek vissza hazájukba a továbbbuzásra. Sőt ha mi zsidók rendszeresen szerveződnék, akkor egy-egy megmozgalmat lehetne néhány ponton lenni, akik mindeme ügyeket intézzék. De minden csak szervezés kérdése. Amit mi zsidók nem tudunk, vagy talán nem akarunk? Családok, hogy iparvállalatok, üzleteket, vállalkozásokat tudunk teremteni és fejleszteni, vajon csak a magunk közösségét ne tudjuk megszervezni?

Nagy kérdések ezek, amire választ kell adnunk azok, akik a vezetésre magukat alkalmasnak találják.

11.

AZ ELSZOMORÍTÓ KÖZÖNY... Késő éjszaka volt, amikor végzetek beszélgetésünknek. Már legelőbbben elávoztak, csak néhány rómisz társaság maradt még. Mennyi energia fecsérelődik el rómi és egyéb „társadalmi” csatákban és ezért nem jut ki, meg alkalom arra, hogy a legszükségessre idős teljen. A zene is elhallgatott a Concordia klubban, csak valami szomorú zsidó melódia zsongott még a levegőben. Éppen illő és aktuális a kedélyünkhez... amely nagyon nehézé vált, mert nem elég a súlyos, keserves zsidó sors, — még elszomorítóbb, hogy nem tudunk kellőképpen segíteni rajta a mi közösségünk miatt...

December 9-én a nagyváradi Zsidó-Kórház szombatja

Közeledik a Chanuka ünnep, amelynek szombatja, — egyszersmind „Mikéc” szombatja —, már esztendők óta szinte tradicionálisan egybeforrt a nagyváradi Zsidó-kórház megsegítésének gondolatával. A Teala zsidó-kórház támogató egyesület Oradeán meleg hangú felhívással fordult Erdély és Bánát összes hitközségeinek elnökeihez. Erdemesnek tartjuk a körlevélből a következő részleteket közölni:

„Sorsdöntő órákat él át az egész zsidóság! Hiába várunk és remélünk külső segítséget, magunkra vagyunk utalva és csak saját összetartásunkban és örökben bizhatunk. Ezen súlyos helyzetben kell megmutatnunk, hogy kiálljuk a megpróbáltatásokat, elsősorban pedig, hogy bizunk intézményeink megalkozottságában és életképességében. Egyik ilyen s a zsidóság életműködését képező intézményünk: a kórház, ahol beteg hitközségeinknek megfelelő környezetben szertetteles polgárt, ellátást és gyógyulást nyervek.

A nagyváradi Zsidó-kórház, mely ma már közel egy évszázada áll a zsidó betegek rendelkezésére, az ingyenes ápolat betegek nagy száma folytán ismét súlyos gondokkal küzd. Ennek az intézménynek támogatására hívjuk fel szeretett hitközségeinket. A támogatás minden zsidónak kötelessége, s azért kérjük a „mikéc” szombatját, a nagyváradi ZSIDÓKORHÁZ SZOMBATNAK nyilvánítani és elrendelni, hogy azon a szokásos 8 órája helyett hasznofat is csináljanak, s hogy ezen szombat tóra-felajánlása a kórház javára szolgáljanak.

Mindazok, akiknek nem volna módjukban a tóra előtt felajánlani, külön feltehető ívekkel lennének felkeresendők, nehogy ők az áldozatkészségnek ebből a miczejából kimaradjanak.

Megjegyezzük, hogy közel 100 éve nehéz feladatát humanusan teljesítő kórházunk

csak ezen akció révén kap a zsidó közösségtől valamilyen segítyt.

A nagyváradi Zsidó-kórház érdekében közzétett ezen felhívására remélhető, hogy az ezidén, december 9-ére eső Chanuka szombatján a Tóra előtti felajánlások formájában imponzáns módon meg is fog mutatkozni.

Singer Jakab dr. temesvári főrabbi temetése

Megirtuk a bánáti zsidóságnak mély gyászát. Az erdélyi és bánáti rabbiaknak doyenje, egyik legnagyobb tudosa, egyik legkiválóbb szónoka, Dr SINGER JAKAB, varatlanul kidől az élok sorából. Pentek este még elment a templomba, fogadta a szombatot, megimádkozott, hazament, megvacsorázott, lelekedt és átszenderült az Örökélet-horába. Este negyed tízkor hűsége hitvese szokásához híven odament a főrabbi ágyához, hogy megtadolja, nines-e szüksége valamire, de már késő volt, a halál angyala közben elvégezte küldetését.

A gyászútr futóútként terjedt el a városban, senki sem akart hitelt adni a hírből, meg másnap látni kellett a szomorú valóságot. A főrabbi helye, melyet 44 éven keresztül elfoglalt — üresen maradt...

Temetése vasárnap délután 3 órakor ment végbe örösi részvét mellett. Már 2 óra után megtelt a templom. Eymas után érkeztek a különböző küldöttek. Vidéki hitközségek, helybeli testvérhitközségek, az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség központja és helyicsoporlja, a Keren Kajemeth országos kuratoriumának vezetősége, a Keren Hayesod vezetősége, a Zsidó Növegyelet és WIZO elnöksége, a Zsidó Lyceum és Kereskedelmi tanári kara, a II. kerületi zsidó elemi iskola-tanfelügyelje, a Zsidó Iparosok küldötsége,

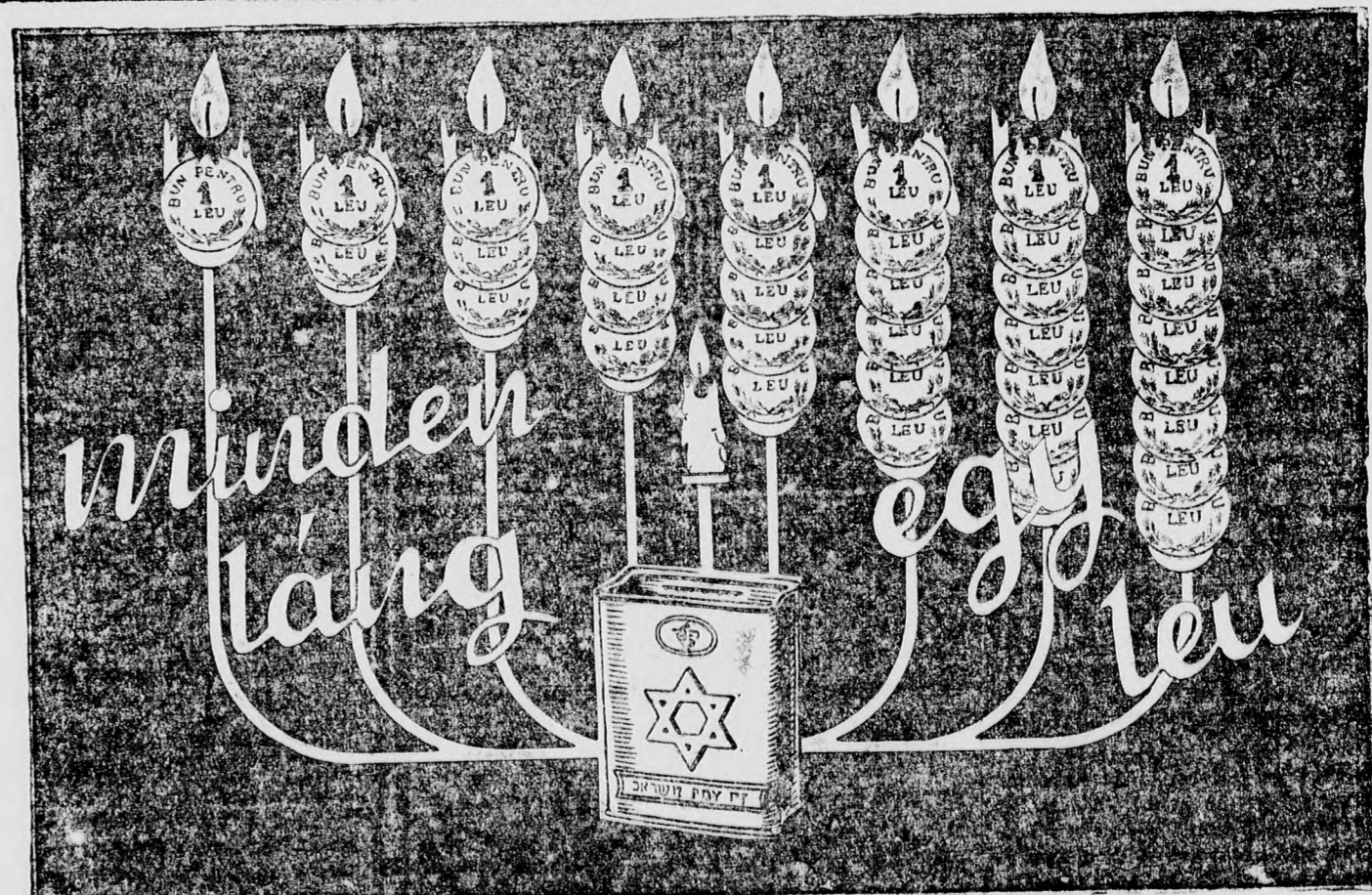
Kényelmes Pensió! Eisüredeti ort. kóser vendéglő és hedege Gelbstein-nál, Bucuresti Str. Azilul de Noapte 12. Telefon 51-2-39 Ciccó és pontos kiszolgálás!

a „Hazamir” dal és kulturegylet, a Kadima elnöksége, a Piarista gimnázium küldötsége, a katolikus papság Rech K. Gézával az élen, míg a reformátusok küldötséget Schenml Viktor lelkész vezette. 3 óra felé már annyira zsúfolt volt a templom, hogy mozogni sem lehetett. Pont 3 órakor a megerősített templomi énekhar egy gyászadalba kezd Fischer Samu karnagy vezényletével, melyet Drechsler Miksa dr. főrabbi (Timisoara) szobemarkoló gyászbeszéde követ. Nyíry Jenő hitközségi elnök, a hitközség és Chevra Kadisa, Lenke Manó dr. a lugosi hitközség, Nébel Abraham dr. a szalonai hitközség, Weinberger Mózes dr. a clujai hitközség, Vajda István dr. az oradeai hitközség, Schönfeld Miklós dr. az aradi hitközség, Weiss Arthur dr. a különböző zsidó testületek és tanítványok nevében búcsúztatja az elhunyt főrabbit.

Weisz Jenő főkantor megindultan énekli a „Kél malé rachimim”-ot, majd az énekhar gyászadala után az előjáróság tagjai vállukra emelik a koporsót és indulnak hifelé a templomból. Haromszor annyian rekedtek kint, mint amennyien voltak a templomban. Megindult az emberadat a temető felé. Fáklyafény mellett kísérték ki utolsó útjára.

A temetőben villanyt szereltek fel erre az alkalomra, nehogy a sötétségben valami szerencsétlenség történjen. A nyitott sírnál Kautheil Ernő a hitközségi tisztviselők nevében tartott gyászbeszédet, mely után vízszaadtak Singer főrabbit az anyaföldnek. Hívóinek és tisztelőinek örösi tömege kísérté utolsó útjára.

— Joint-munka Franciaországban. (Páris.) A Joint elhatározta, hogy havonta 420.00 frankot gyűjt össze a francia fővárosban zsidó szociális célokra.

Ahányszor egy-egy gyertya lángja fellobog annyiszor adjunk 1-1 lejt a földért és az erdélyi állijaért

Olcsón és jól élkezhet Herschkovits orth. kóser pensiójában BUCUREȘTI, Str. Carol 25. I. emelet (bejárat Strada Soarelui 7).

